BUITEN de Orde

anarchistisch kwartaalblad

thema: **Midden-Oosten**

thema: **Midden-Oosten**

Deze editie van de *Buiten de Orde* hebben we het Midden-Oosten als thema. Het is een onmiskenbaar politiek en controversieel thema waar oneindig veel over te zeggen valt. Het raakt niet alleen aan onze geschiedenis van kolonialisme, maar ook aan huidige (lokale) conflicten en opstanden en een lange traditie van racisme die tot op heden voortduurt. Het is daarmee een thema over verzet en overheersing, revolutie en onderdrukking geworden. We blikken ruim een eeuw terug en hopen het begin van een anarchistische toekomst in het Midden-Oosten te vinden. Het is een themanummer dat een heel continent hoopt te bespreken en inzoomt op het lokale.

Het is dus een wat gek thema. Want wat is het Midden-Oosten eigenlijk precies? Ziet men het Midden-Oosten als het oude Ottomaanse Rijk of de Arabische kalifaten en hun uitschotten, dan zou het strekken tot in Marokko of zelfs Spanje. Maar volgens sommigen wordt het aan de westzijde begrensd door de Middellandse Zee, Turkije en Egypte. Nog voordat we begonnen zijn, lopen we al tegen het probleem aan dat we geen makkelijke geografische afbakening van het Midden-Oosten kunnen geven. Als we het gebied op basis van taal, cultuur of religie proberen te omschrijven, lopen we dan weer snel het gevaar het extreem complexe gebied te homogeniseren en te reduceren tot de vooroordelen die we vanuit bijvoorbeeld de media en politiek meekrijgen.

Wellicht is het Midden-Oosten dus het gebied van westerse verbeelding. Het was ooit het mystieke gebied van duizend-en-een-nacht met een irrationele bevolking en religie, waar angsten en zelfoverschatting op geprojecteerd konden worden. Met een stevige scheut seksisme en seksualisatie van de lichaamsbedekkende kleding werd bijvoorbeeld voorgesteld dat gesluierde oosterse harems moesten worden bevrijd van de despotische sultan. Want wat was beter dan op koloniale trektocht met westerse rationaliteit dit irrationele gebied te temmen en de oosterse geheimen te leren kennen?

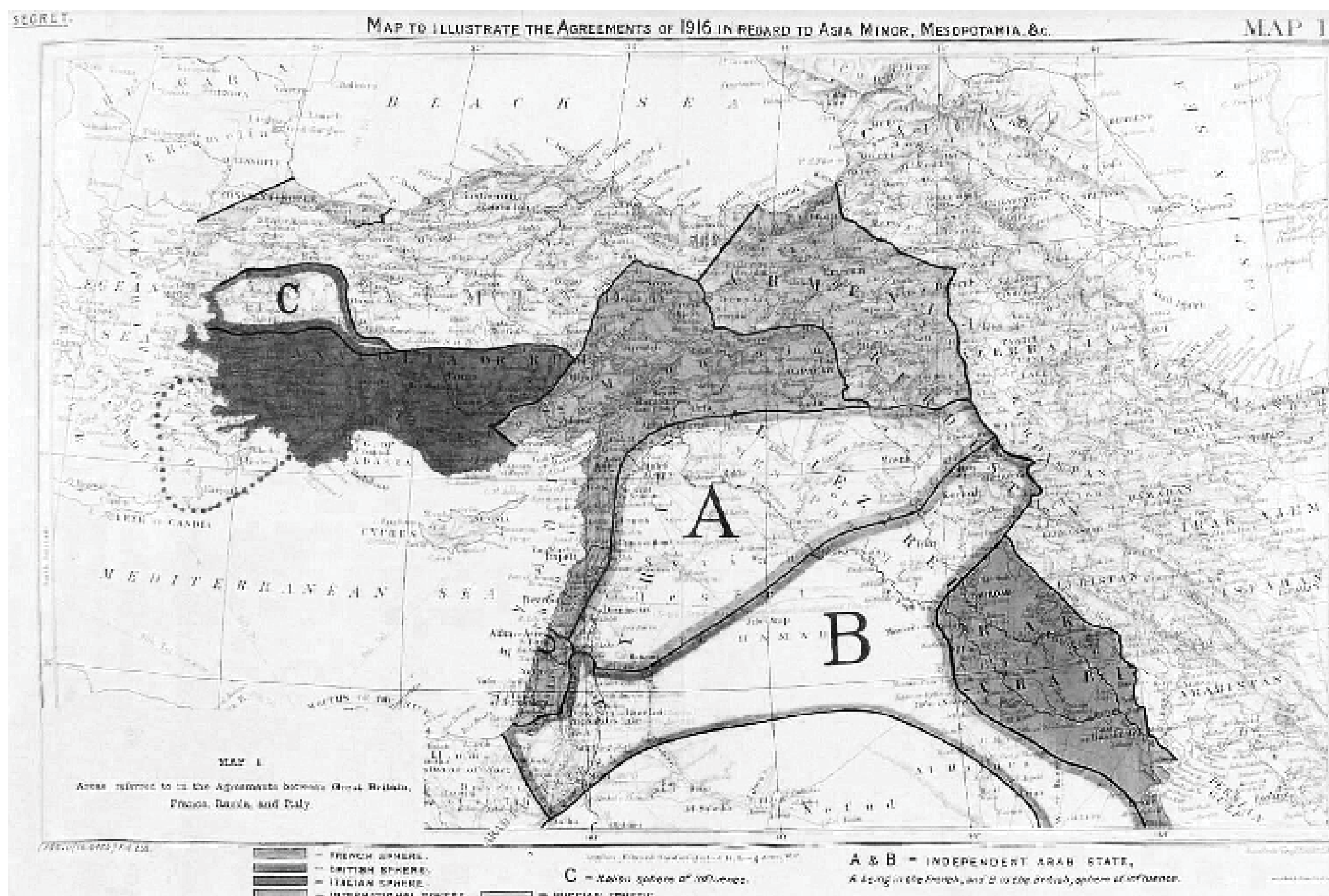

Tegenwoordig ligt de nadruk weliswaar veel meer op het vermeende geweld van de moslimman en een paternalistische bevrijding van de onderdrukte moslimvrouw, de angst, verbeelding en superioriteitsgevoelens zijn er niet minder op geworden. Helaas zal dit thema dus niet het meest opbeurende zijn. We bespreken hoe het huidige Midden-Oosten uit het kolonialisme is ontstaan, het geweld waarmee het trekken van grenzen gepaard ging en hoe dit het huidige Midden-Oosten nog altijd tekent. Niet geheel verrassend kregen de koloniale belangen van vooral Frankrijk en Engeland prioriteit toen het Ottomaanse Rijk na de Eerste Wereldoorlog uiteenviel. Via de imperialistische politiek van Israël en de wapen- en oliehandel komen we dan al snel in de tegenwoordige tijd terecht. Nog altijd blijven mensenlevens in het Midden-Oosten ondergeschikt aan de politieke spellen van machtige staten en bedrijven.

Toch is het ook belangrijk om een reden tot hoop te vinden. Immers is zelfs – of misschien juist – in het Midden-Oosten ook verzet, volharding en autonomie te vinden. Dus hebben we ook artikelen over de Palestijnse vrijheidsstrijd, de Arabische lente(s) en de autonome federatie in Rojava. Vooral dit laatste stemt velen optimistisch, omdat Rojava zich in een gebied bevindt dat omsingeld is door dictatoriale regimes die de klimaatcrisis gebruiken om de lokale bevolking onder de duim te houden. Dat juist hier een radicaal democratische revolutie plaatsvindt, konden we niet negeren.

We hopen dat dit gevarieerde themanummer inspireert en tot denken aanzet. Dat we de pijlen van ons verzet beter kunnen richten en energie kunnen halen uit het *grassroots* verzet tegen kapitalisme en autoritaire staten. Dat we daarmee weer een stap richting een betere wereld kunnen zetten.

de redactie

De geboorte van het Midden-Oosten

Een stukje koloniale geschiedenis

Eerst was er Turkije

De geografische kaart van het Midden-Oosten is honderd jaar oud. De grenzen van de zich daarin bevindende landen zijn voor het merendeel vastgesteld op 10 augustus 1920 en de daarop volgende drie jaren. Voordien was het een groot gebied dat voor het merendeel bestond uit de staat Turkije of het Ottomaanse Rijk. Dit was een islamitische monarchie onder leiding van een sultan, met als hoofdstad het in 1453 veroverde Constantinopel, dat nu Istanbul heet. Dat rijk omvatte het gehele Midden-Oosten met uitzondering van de Britse kolonie Egypte en het voormalige keizerrijk Perzië, dat aan het oosten begrensd werd door het koninkrijk Afghanistan. Turkije was een van de verliezende partijen van de Eerste Wereldoorlog, omdat het zich had aangesloten bij Duitsland en Oostenrijk. Daarmee hoopte het zich aanvankelijk te kunnen verweren tegen veroveringen door het tsaristische Rusland en de milities van Griekenland, beiden bondgenoten van Frankrijk en Engeland. Tijdens de oorlog viel het uiteen: het wist zich met succes te verdedigen tegen Britse aanvallen op de Middellandse Zee, maar de Britten hadden grote invloed op Arabisch volksverzet, dat al vanaf de achttiende eeuw door de koloniale diplomatie werd gestimuleerd. Vanuit Egypte verzilverde het Britse leger een eeuwenlang bondgenootschap met de familie Saoed op het Arabische schiereiland. De verbindingsofficier ‘Lawrence of Arabia’ wist een niet meer tegen te houden zelfstandigheidsstrijd te ontketenen. Reeds in juni 1916 wist Hoessein Ibn Ali de stad Mekka te veroveren en zo een koninkrijk te vormen dat zich in de komende decennia tot het huidige Saoedi-Arabië zou uitbreiden.

> Lloyd George en de Franse oud-president Poincaré wisten te bewerkstelligen dat de staat Koerdistan uit de atlas werd geschrapt

Daarnaast steunden de Britten en Amerikanen ook Griekenland. Koning Constantijn verklaarde zich daar weliswaar neutraal, maar het parlement stond in meerderheid achter oorlog en nodigde de Amerikaanse en Brit-

se legers uit om te interveniëren. Het succes van de geallieerden was zo groot dat nog tijdens de oorlog de Frans-Engelse entente al afspraken ging maken over de verdeling van het Ottomaanse rijk in mandaatgebieden. Na Egypte zou ook het Arabische gebied onder Brits mandaat komen, waarbij de Saoedi's zeggenschap zouden krijgen over gebieden als Palestina en Libanon. Dat geheime pact werd in 1918 door Trotski als lid van de revolutionaire Sovjetregering openbaar gemaakt en als een schoolvoorbeeld van imperialisme aan de kaak gesteld. Tot uitvoering is het niet gekomen, want toen duidelijk werd dat Engeland en Frankrijk de oorlog zouden gaan winnen, vaardigde op 2 november 1917 de Britse minister van Buitenlandse Zaken Lord Balfour een verklaring uit dat er in Palestina een thuis moest zijn voor de Joodse natie. Ook al werd hierin expliciet gesteld dat aan de constitutioneel-staatkundige rechten van de oorspronkelijke, voornamelijk Levantijnse (Palestijnse) bewoners geen afbreuk zou worden gedaan, gaan historici ervan uit dat in ieder geval Balfour zelf wel degelijk zoiets als een Joodse staat van het type Israël had beoogd. Dat dit niet altijd door andere Britten werd gedeeld, zal uit het vervolg blijken.

Al deze machten maken van het Midden-Oosten een conglomeraat van totalitaire vaderlanden met gewapende veroveraars

Na de koloniale verovering

Op 10 augustus 1920 werd als gevolg van de vredehandel in Versailles het verdrag van Sèvres gesloten. Dat erkende het recht van Griekenland om als bondgenoot van de geallieerden en dus als overwinnaar alle gebieden uit de oudheid te verenigen, inclusief het Aziatische Smyrna. Dat was vooral een succes voor de fanatieke hellenist Lloyd George, maar ook voor de Amerikaanse president Woodrow Wilson, die geloofde in autonome staten van afzonderlijke naties. Op zijn voorstel werd bepaald dat er ook een zelfstandige staat zou komen voor de Koerden naast die van de Saoedi. Ottomaans Turkije zelf zou bestaan uit het Anatolische schiereiland en Koerdistan, dat een autonome status zou krijgen, met Istanbul als hoofdstad van het rijk.

Dat de kaart van het Midden-Oosten er toch anders kwam uit te zien is het gevolg van verzet van de Britse conservatieven tegen dit verdrag, en van de Turken, die de krijgshandelingen min of meer hadden voortgezet. Wilson zelf was intussen wegens een ernstige en verlammende ziekte niet meer in staat invloed uit te oefenen. Lloyd George en de Franse oud-president Poincaré wisten te bewerkstelligen dat de staat Koerdistan uit de atlas werd geschrapt en dat rechtlijnig begrensde Britse en Franse mandaatgebieden daarvoor in de plaats kwamen. Het Turkse leger, dat volgens het verdrag zou worden ontwapend, kwam in 1921 tegen het sultanaat in opstand onder leiding van Kemal Atatürk. Die zette vanuit Ankara een moderne revolutie door, verdreef de sultan uit Istanbul en veroverde Grieks Smyrna op de bekende bloedige wijze die dit soort veroveringen kenmerkt. Aan deze Grieks-Turkse oorlog kwam een einde door de Vrede van Lausanne van 1924, waardoor het Europese deel van Turkije werd uitgebreid met Oost-Thracië en Smyrna de Turkse provincie Izmir werd. Met dit verdrag werd ook Atatürk erkend als Turkse regeringsleider.

Omdat van Koerdistan geen sprake meer zou zijn, werd de rest van het ontbonden Ottomaanse rijk opgedeeld in Irak (Mesopotamië, Brits mandaat), Syrië (Syrië en Libanon, Frans mandaat), Cis- en Transjordanië (Palestina en het huidige Jordanië, Brits mandaat) en het huidige Arabië (diverse monarchieën, Britse invloed). De Britten hadden ook grote invloed op het gezag van de Reza Pahlavi monarchie van Perzië, dat voortaan als Iran op de kaart zou staan. De Britse en Franse koloniale imperia werden dus feitelijk uitgebreid met het door hen veroverde Midden-Oosten. Al deze mandaatgebieden werden ingericht als feodale samenlevingen volgens 'Arabische' of op de islam gebaseerde feodale tradities van lokale monarchieën, die tot ver in de jaren vijftig stand hebben gehouden. Dit heeft te maken met de bondgenootschappen die Engeland al in de achttiende eeuw sloot met gewapende oppositie binnen het Ottomaanse rijk. Het ging daar om radicaal-conservatieve moslims op het Arabische schiereiland, die met orthodoxe argumenten gewapend verzet pleegden tegen de sultan, een eigen leider kozen en aan hen de door de koran voorgeschreven winstbelasting 'zakad' betaalden. Zo kwamen immers de voorouders van het koningshuis Saoed aan de macht. Een gelijkaardig beleid zou Engeland ook toepassen in Afghanistan, toen in 1928 emir Amānullāh Khān zijn land wilde moderniseren en daarbij om de steun van Stalin vroeg. De Britten wisten in Qandahâr een opstand van conservatieve moslims te bewerkstelligen waardoor de koning zijn moderniseringsbeleid moest staken en aftrad.

Een bestuurlijke uitzondering was het Britse mandaatgebied Palestina of Cisjordanië. Als gevolg van een openbare nota van de

Britse minister van Buitenlandse Zaken Arthur James Balfour aan de Britse zionistische beweging van 2 november 1917 zou het een 'thuis' worden voor de Joodse bevolking, die echter wel de soevereine rechten van de Palestijnse bevolking zou moeten respecteren. In de praktijk betekende dit een permanent spanningsveld tussen Joodse nederzettingen en andere samenlevingsverbanden in orthodoxe of moderne stijl en islamitische leiders als de groot moefti Al Hoesseini die openlijk anti-Joodse propaganda voerde. Pas in 1939 werd hij Palestina uitgezet, omdat hij openlijk steun verleende aan Adolf Hitler, waarmee Engeland inmiddels in oorlog was geraakt. Tot dan toe gebruikte het koloniale bestuur de onderlinge strijd tussen de beide bevolkingsgroepen met Arabische pogroms enerzijds en gewapende Joodse verzetsorganisaties (Irgun, Haganah, Likud) anderzijds als argument om zijn koloniale heerschappij te rechtvaardigen. Een belangrijke criticus van dit beleid is de Nederlandse sociaaldemocraat, dichter en zionist Jacob Israël de Haan geweest. Hij verzette zich tegen het buitensluiten van Palestijnen in het moderne sociale leven en het contrast tussen de welstand van de Joodse initiatieven en de armoede onder de Palestijnen. Zijn commentaren in het *Algemeen Handelsblad*, die wegens hun letterkundige kwaliteit in boekvorm zijn uitgegeven, spreken hierover boekdelen. Hij werd in 1924 op bevel van de Haganah vermoord. Daardoor is hij feitelijk een van de eerste martelaren voor de Palestijnse zaak.

Met name vrouwen verzetten zich massaal

Aan de koloniale hegemonie van Engeland en Frankrijk is in 1958 een definitief einde gekomen, toen in Egypte een revolutionair bewind onder Gamal Abdel Nasser het Suezkanaal nationaliseerde. Frankrijk, Engeland en Israël probeerden toen langs militaire weg de regering Nasser omver te werpen. In het beraad van de Veiligheidsraad vonden zij echter niet alleen de Sovjet-Unie, maar ook de Verenigde Staten tegenover zich, de grote protagonist van het politieke antikolonialisme. Daarmee kwam feitelijk een einde aan hun mandaten en werd hun openlijke macht vervangen door de invloedssferen van de beide grootmachten van de Koude Oorlog. Aan de landsgrenzen die door de koloniale mogendheden zijn bepaald is tot op heden niets gewijzigd, met uitzondering van de in 1948 opgerichte staat Israël, dat in Cisjordanië werd gevestigd met een paar Palestijnse gebieden en een deel van de stad Jeruzalem dat onder het koninklijk Jordanië kwam te staan. Dat werd overigens tijdens de Zesdaagse Oorlog van 1967 door Israël veroverd en bezet.

Zelfstandigheid van systemen, niet van naties

Woodrow Wilson had gebieden die betrokken waren bij de Eerste Wereldoorlog willen herindelen op zodanige wijze dat er niet meer 'met volkeren werd gesjacherd als met vee'. Dat ideaal van natiestaten heeft hij in het Midden Oosten alleen daar weten te bereiken waar monarchieën met een sterk feodaal gezag waren gevestigd, die bereid waren als vazal van de koloniale mogendheden te dienen en samen daarmee de markt te bepalen van de grondstoffen in hun gebied. Olierijke monarchieën als Saoedi Arabië zijn daarvan het meest sprekende voorbeeld. Dat was in het noordelijk gebied onder Turkije zoals Libanon, Syrië en Irak minder het geval. Zowel in Turkije, Irak, Iran als Syrië bevinden zich Koerden, die met min of meer succes verzet hebben gevoerd tegen de ideologie van de eenheidsstaat. Maar tegelijkertijd zijn daar ook andere minderheden die soms met geweld zijn onderdrukt. In alle gevallen proberen Midden-Oosterse staten hun bestaansrecht in toenemende mate door middel van absolutisme te handhaven, waarbij de staatsleiders zichzelf als uitverkorenen profileren. Deze uitverkiezing kan berusten op het goddelijke recht dat in naam van de Islam wordt uitgeoefend, zoals in de Sjiitische traditie van de Irakese ayatollahs of in de eigenmachtige interpretatie van de Soenna door heersers op het Arabische Schiereiland. Andere staatsleiders beroepen zich op Mesopotamische mythes, waarbij regeringsleiders als moderne Tiglatpilesars het recht hebben over leven en dood van hun lokale bevolkingen , zoals de Ba'ath-leiders vader en zoon Assad in Syrië en wijlen Saddam Hoessein in Irak. Het politieke statensysteem is voor het merendeel een voortzetting van de feodale en aristocratische stelsels die door de koloniale mogendheden in stand zijn gehouden, maar die zichzelf door moderne bewapening en met moderne totalitaire ideologieën hebben versterkt. Dat geldt ook voor de islamitische monarchieën, die hun eigen staatspolitiek als uit de Koran ontleende orthodoxie weten te verkopen. En dat geldt in toenemende mate zelfs voor de staat Israël, die een constitutie heeft aangenomen, die aan één uitverkoren volk het – evenzeer mythologische – recht toekent de absolute macht uit te oefenen over alle andere volkeren in het voormalige land van Kanaän. Al deze machten maken van het Midden-Oosten een conglomeraat van totalitaire vaderlanden met gewapende veroveraars die elkaar bestrijden ten koste van de bevolking waarover zij heersen.

Hoe dan ook: een eeuw lang een Midden-Oosten als conglomeraat van kunstmatig geconstrueerde en met geweld in stand gehouden vaderlanden waarmee niemand zich kan identificeren is geen reden om feest te vieren.

Het antwoord van de massa's

De Arabische Lente van 2011 en de daarop volgende jaren moet worden gezien als het antwoord van de bevolking op dit soort staatssystemen en op de staat als zodanig. Het merendeel van de massa's begint te merken dat zij leven in een maatschappij die wordt geleid door een willekeurig kastenstelsel dat een eigen economie voert ten koste van het naakte bestaan van de meerderheid van de desbetreffende staat. Met name vrouwen verzetten zich massaal tegen de ontzegging van de vrijheid van keuze van een levenspartner en van enige openbare existentie in de samenleving, zoals die hen al vanaf de oudheid door het patriarchaat is opgelegd. Waar de Arabische Lente losbarst vormen zij een voorhoede in de geschiedenis door de opzet van basisorganisaties. De frontlinies van de geweldloze strijd van de Palestijnse volkscomités tegen de Muur en de landroof van de nederzettingen, de vrouweneenheden (YPJ) van de Koerdische guerrilla's tegen IS in Rojava, de basisdemocratische centra van Douma en Damascus en nu nog steeds Idlib zijn daarvan voorbeelden. En misschien zal dit nog blijken bij nieuwe opstanden, zoals er in Iran aan de gang zijn. Waar zij niet door allerlei ideologieën van openbare media worden versluierd, baseren zij zich op een revolutionair bewustzijn van een organisatie van onderop tegen de staat. We kunnen wel stellen dat de Arabische lente nieuwe grondslagen heeft gelegd voor een eigenstandige anarchistische beweging in het Midden-Oosten.

door Jan Bervoets

Het Midden-Oosten is een koloniaal verzinsel

Een bespreking van Edward Saids *Orientalism*

Inleiding

In 1978 kwam het spraakmakende *Orientalism* van Edward Said uit. Daarmee werd hij onmiddellijk een van de meest controversiële wetenschappers van het moment. Achteraf gezien werd hij met zijn kritiek op de westerse wetenschap een van de meest invloedrijke denkers van de afgelopen halve eeuw. Los van wat we precies van Saids werk en zijn ideeën vinden, is *Orientalism* niet meer weg te denken uit de huidige theorieën over kolonialisme, racisme en mondiale ongelijkheden. Maar wat maakt *Orientalism* nou precies zo invloedrijk? En is het werk nog altijd relevant?

Ik heb dit stuk geschreven omdat een thema als 'het Midden-Oosten' volgens mij enige reflectie nodig heeft. Met de keuze voor dit thema nemen we immers aan dat er iets bestaat als het Midden-Oosten dat als geheel kan beschreven worden. En het was nou juist dit idee – dat er zoiets bestaat als het Midden-Oosten dat door westerse buitenstaanders omlijnd en beschreven kan worden voor onze eigen politieke doeleinden – waar Said aanstoot aan nam. Waarom denken we eigenlijk algemene uitspraken te kunnen doen over zo'n complex gebied?

Dit is een vraag die niet in één artikel te beantwoorden is. Er is immers een wetenschappelijke stroming voor in het leven geroepen om deze en vergelijkbare vraagstukken uit te werken: het postkolonialisme. Een korte bespreking van Saids werk levert wel introductie voor mensen die hier geïnteresseerd in zijn. Daarom zal ik hier zijn ideeën inleiden en zijn bijdrage aan antikoloniaal gedachtegoed bespreken.

Maar eerst een korte toelichting op de termen die ik hier zal gebruiken. In het Nederlands wordt de wetenschappelijke discipline, die in het Engels *orientalism* heet, oriëntalistiek genoemd. Tegenwoordig valt het grootste deel van dit vakgebied (door zijn slechte reputatie) meestal onder regiostudies. Het is daarbij ook belangrijk dat, hoewel Said het vooral over het Midden-Oosten heeft, zijn theorieën veel breder toepasbaar zijn.[1] Ik zal het hier over het Midden-Oosten blijven hebben, maar bijvoorbeeld in het onderzoek naar Nederlands kolonialisme in Indonesië zijn veel van zijn theorieën ook zeer goed te gebruiken. Deze brede toepasbaarheid is juist de kwaliteit van het boek. Said beschrijft in zijn werk een algemeen westers cultureel fenomeen dat hij ook *orientalism* noemde en in het Nederlands vaak wordt vertaald als oriëntalisme – en daar gaat dit artikel over.

Edward Said in zijn wetenschappelijke omgeving

Om te beginnen is het belangrijk om te benadrukken dat *Orientalism* vooral een kritiek is op de wetenschap. Als literatuurwetenschapper neemt Said echter de definitie van wetenschap breed. Het gaat hem om alles wat als 'ware kennis' over het Midden-Oosten wordt gezien en kan dus literatuur, politieke traktaten, wetenschappelijke analyses en meer omvatten. Want hoewel deze niet altijd strikt wetenschappelijk zijn, gaat het om het feit dat zij een beeld creëren en bevestigen van het Midden-Oosten dat over het algemeen als juist wordt aangenomen. Deze stukken doen een beroep op een representatie van het Midden-Oosten die in het Westen onomstreden is.

> Waarom denken we eigenlijk algemene uitspraken te kunnen doen over zo'n complex gebied?

Deze brede definitie van wetenschap kwam niet uit het niets. Toen *Orientalism* uitkwam was de meest belangrijke antikoloniale stroming in de wetenschap gebaseerd op het historisch materialisme, dat weliswaar geïnspireerd was door het marxisme en zich daarom op de bredere economische omstandigheden van de samenleving richtte, maar zeker niet altijd antikapitalistisch of communistisch was. Maar de verhouding tussen het Westen en de rest van de wereld en de legitimatie hiervan was vaak niet het centrale onderwerp.

Op basis van de theorieën uit het postmodernisme van vooral Michel Foucault, formuleerde Said een meer diepgaande kritiek die ook de wetenschap zelf omvatte. Hij zag wetenschap niet als iets wat buiten de samenleving staat, maar daar deel van is. Wetenschap is niet onafhankelijk van de mensen die onderzoek doen, in welke context zij dat doen en waarom zij dat doen. Het kan niet een realiteit beschrijven alsof het daar zelf geen invloed op heeft of erdoor beïnvloed wordt. Wetenschap bestaat in een historische en sociale context.

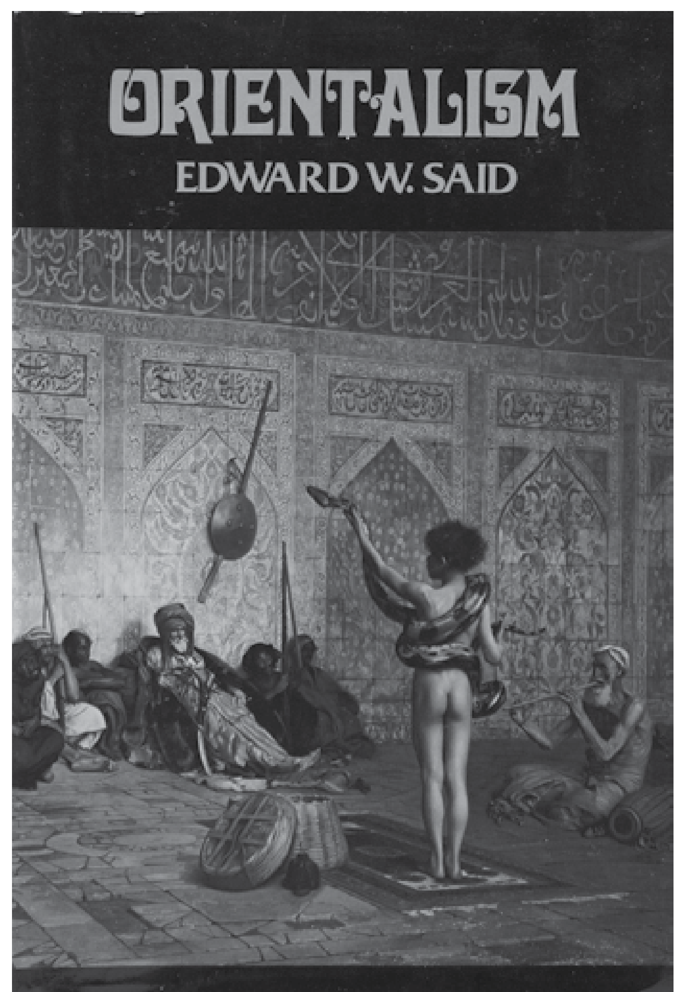
Wetenschap kan dus ook niet 'objectief' worden beoefend. Wetenschappers hebben opvattingen, voorkeuren en vooroordelen die hun onderzoek beïnvloedden. En deze vooroordelen hebben een beeld van het Midden-Oosten gecreëerd dat zo diep in ons onderbewuste geprent is, dat oriëntaal, oosters of elke associatie met het Midden-Oosten onmiddellijk een zeer specifiek beeld bij ons oproept.'Objectieve waarheid' vormt zich naar dit beeld, zo betoogden Said en veel postmodernisten, in plaats van andersom. En dus ziet Said wetenschap niet simpelweg als universitair onderzoek, maar alles wat deze 'objectieve waarheid' vormt en bevestigt.

Wat is oriëntalisme precies?

Het feit dat wetenschap niet objectief is, is van centraal belang voor Said. Zijn betoog draait namelijk om één simpel inzicht: het Midden-Oosten is niet enkel een gebied, maar een idee. Het is een stuk land dat we op vele manier hadden kunnen indelen en op verschillende manieren hadden kunnen relateren aan andere stukken land. Er is niets 'oosters' aan het gebied zelf. Het idee dat er zoiets bestaat als het Midden-Oosten (of Azië, het Westen, Afrika) komt puur voort uit menselijke gedachten. Er was bovendien een tijd dat mensen nog niet dachten dat er zoiets bestond als het Midden-Oosten. Het idee van het Midden-Oosten heeft dus een geschiedenis. *Orientalism* is een onderzoek naar de geschiedenis van dit idee van het Midden-Oosten. En dit idee blijkt fundamenteel een koloniaal doel te dienen en niet los te zien van de verovering en onderdrukking van het gebied door het Westen. De wetenschap beschrijft dus ook niet een gebied dat objectief te beschrijven is als het Midden-Oosten met specifieke kenmerken.

Zo wist Said een frontale aanval te openen op westerse vormen van essentialisme. Opeens is er dan niets heel bijzonders aan mensen die in het Westen wonen: er is geen westerse essentie die mensen uit Nederland, Frankrijk of Amerika op een wonderbaarlijke manier superieur maakt aan de rest van de wereld. En er is geen oosterse essentie die de rest van de wereld bijzonder geschikt maakt om gekoloniseerd te worden. Zij zijn slechts toevallig geboren in een gebied dat wij als 'westers' of 'oosters' hebben omschreven.

Want hoewel het openlijke racisme eind jaren zeventig enigszins was afgenomen, bleek wetenschap toch nog wel heel vaak te gaan over het beschrijven van deze essenties en het geven van verklaringen voor de inherent minderwaardige cultuur van niet-westerse volkeren. De wetenschap van deze tijd ging nog met regelmaat over de 'objectieve beschrijvingen' van het gebied en de mensen die er wonen. Deze beschrijving droeg altijd een waardeoordeel met zich mee. 'The point is', schrijft Said, 'that the very designation of something as Oriental involved an already pronounced evalua-

tive judgement. [*Het punt is dat de hele toewijzing van iets als oriëntaal al een uitgesproken waardeoordeel met zich meebracht.*].' (p. 207) En dit waardeoordeel paste mooi in een imperialistisch belang: 'Since the Oriental was a member of a subject race, he had to be subjected: it was that simple. [*Aangezien de oriëntale mens lid was van een minderwaardig ras, moest hij onderworpen worden: zo simpel was het.*]' (*ibid.*)

Juist door het Midden-Oosten als een homogeen gebied te omschrijven en hier negatieve stereotypen aan te koppelen, maakte de wetenschap de weg vrij voor imperialisme, onderdrukking en geweld. 'Bevindingen' over de 'oriëntale geest' in Egypte werden bijvoorbeeld zonder veel omkijk toegepast in de rest van het gebied en gebruikt om koloniaal en onderdrukkend beleid in te stellen. De Nederlandse islamoloog Snouck Hurgronje gebruikte zijn onderzoek in Mekka om een militaire strategie voor te stellen voor het islamitische Atjeh in Indonesië, waar Nederland aan het eind van de negentiende en begin van de twintigste eeuw een zeer bloedige koloniale oorlog uitvocht. De aanname dat 'beschrijvingen van de oriëntale geest' honderd, duizend of tienduizend kilometer verderop van toepassing zijn, simpelweg omdat iedereen die daar woont 'oosters' is, heeft heel wat levens gekost. Er was vele decennia militaire overheersing nodig om deze 'minderwaardige' volkeren op hun plek te krijgen.[2]

Er was vele decennia militaire overheersing nodig om deze 'minderwaardige' volkeren op hun plek te krijgen

De kritiek op Said

Het is niet heel verwonderlijk dat deze frontale aanval op de objectiviteit van de wetenschap weerstand opwekte. Veel critici betichtten hem bijvoorbeeld van het feit dat hij niet alleen bepaalde teksten niet bespreekt, maar ook het hele Duitse oriëntalisme buiten beschouwing laat (kritiek die hij overigens in zijn inleiding probeert voor te zijn). Anderen vonden bijvoorbeeld dat hij niet genoeg in acht nam dat de kennis over het Midden-Oosten wel degelijk was toegenomen. Zij stelden bijvoorbeeld dat zelfs als veel wetenschap in een imperialistische context werd gedaan, dat niet wegneemt dat de kennis die we hebben opgedaan een realiteit van het Midden-Oosten beschrijft.

Saids uitwerking van het verschil tussen *manifest* en *latent Orientalism* is wellicht de beste ontkrachting van de eerste van deze twee kritieken. *Manifest Orientalism* zijn bijvoorbeeld de concrete uitspraken, de boeken, de overheidsrapporten over het Midden-Oosten. Hier is wel degelijk enige verandering te zien: de taal is minder expliciet racistisch geworden en biologisch racisme is überhaupt een minder geaccepteerde verklaring voor vermeende verschillen. Zeker na de Tweede Wereldoorlog is hier een duidelijke verandering te zien, toen ook Frans en Engels politiek kolonialisme plaatsmaakte voor Amerikaans economisch kolonialisme.

Maar waar het werkelijk om gaat is *latent Orientalism*: de onderliggende aannames en ideeën over de verschillen tussen het Westen en het Midden-Oosten. Er is weinig veranderd in hoe wordt nagedacht over oosterse en westerse essenties en de verhoudingen tussen het Westen en het Midden-Oosten. Natuurlijke armoede, gewelddadigheid en dictatuur zouden het Oosten kenmerken, terwijl een democratische inborst, vrijheid, gelijkheid en rijkdom typisch westers zouden zijn. Hoewel er dus wel oppervlakkige veranderingen plaatsvinden, blijven de ideeën over de algemene verhouding tussen het Westen en het Midden-Oosten duidelijk zichtbaar. Said verwarde, met andere woorden, niet de verschillen tussen de individuele bomen met het oriëntalistische bos.

Het gaat daarom niet over het missen van een enkele relevante tekst of zelfs het buitensluiten van één wetenschappelijke traditie – er is bovendien ondertussen zo veel geschreven dat het onmogelijk is te beschrijven – maar om de onderliggende culturele aannames die deze wetenschappelijke tradities en teksten überhaupt mogelijk maken. De algemene tendensen blijken dan eigenlijk maar weinig verschil te tonen.

Het 'echte' Midden-Oosten

Om af te sluiten een korte reflectie op de kritiek dat ondanks dat het Midden-Oosten in een koloniale context is ontstaan, de kennis van het gebied is toegenomen. Want ook deze kritiek was Said voor. Hij stelt dat hoewel het Midden-Oosten 'slechts' een idee is, dat niet betekent dat er geen echte mensen wonen die daar hun levens leiden, dat zij daar gelukkig en ongelukkig zijn, familie hebben, werken en zich daar thuis voelen. In de wetenschap, de media en de politiek gaat het echter vrijwel nooit over de realiteit van echte mensen.

Als het over het Midden-Oosten gaat is dat altijd om een beeld van het Midden-Oosten te geven dat een specifieke machtsverhouding legitimeert en in stand houdt. Hoe vaak horen we niet van zelfbenoemde experts die ons bijvoorbeeld uitleggen over de situatie in Syrië waarbij geopolitieke verhoudingen en belangen van grote machten centraal staan? Hoe vaak wordt niet naar de intrinsieke gewelddadigheid van de islam verwezen als het gaat over de conflicten in het Midden-Oosten? Nog altijd wordt het gebied actief geassocieerd met chaos en geweld en wordt de noodzaak benadrukt om het gebied en de mensen daar 'te redden' of te beheersen. Kennis van

het Midden-Oosten is niet kennis van de mensen die daar wonen, maar van de politieke en economische belangen die in het gebied spelen en hoe deze het best behartigd kunnen worden. Wat is dan de 'echte' kennis over het 'echte' Midden-Oosten?

Het is dus niet heel verrassend dat Said continuïteiten zag tussen de oriëntalisten van de negentiende eeuw en de wetenschappers uit zijn generatie. 'Experts' waren intiem betrokken bij bijvoorbeeld het omverwerpen van het regime van Mossadeq in Iran, dat na de Tweede Wereldoorlog de olie-industrie wilde nationaliseren en daarom in 1953 door de Engelsen en Amerikanen werd vervangen door het zeer repressieve regime van de sjah. Experts bepaalden het westerse beleid rond de socialistische Nasser in Egypte die een gecombineerde invasiemacht van Engeland, Frankrijk en Israël wist af te slaan nadat hij in 1956 had geprobeerd het Suezkanaal te nationaliseren.

Toen Said in zijn overlijdensjaar 2003 nog een nieuw voorwoord schreef voor *Orientalism* kon hij een dieptepunt in de westerse geschiedenis beschrijven: nadat Amerika na *9/11* twee oorlogen was begonnen, hadden anti-islam sentiment, discriminatie en geweld een hoogtepunt bereikt – allemaal aangejaagd door een groep wetenschappers rond president Bush en het Pentagon. De experts zijn daarnaast niet weg te denken uit het beeld dat geschapen is over de Arabische Lente, de oorlog in Syrië en de opkomst van de Islamitische Staat. De gevolgen: nog meer geweld, nog meer vluchtelingen en nog meer doden, gecombineerd met een oplaaiing van racisme.

Als Palestijns vrijheidsstrijder (hij was Palestijns aan zijn vaders kant) wist Said bovendien uit eerste hand hoe het was om gemarginaliseerd te worden en een vloot 'experts' te moeten trotseren die de belangen van de Israëlische staat beschermden.

Besluit

Als we dus in ieder geval gedeeltelijk willen kunnen begrijpen hoe dit geweld wordt goedgepraat moeten we volgens mij ook kijken naar de cultuur die dit mogelijk maakt. Willen we ons werkelijk verzetten tegen de onderdrukkende structuren van onze samenleving, dan hebben we handvatten nodig waarmee we deze kunnen begrijpen. Hoewel er zeker nog veel aan te merken is op Saids werk, is het ook een eerste stap geweest waarmee de verstrengeling van wetenschap en imperialisme werd getoond. En waarmee bovendien het harde essentialisme van de westerse wetenschap enigszins tot wankelen werd gebracht – hoewel het nog steeds omvergeduwd moet worden.

door Tijn 't Hen

Noten

1 Daar komt bij dat voor Engelsen *Orient* naar het Midden-Oosten verwijst, terwijl voor Nederlanders, maar ook Amerikanen de Oriënt veel meer wordt geassocieerd met wat we tegenwoordig het Verre Oosten noemen. Maar dit soort verschillen laat ik hier verder buiten beschouwing. Juist omdat de verschillen in de beschrijvingen van het Midden-Oosten, Afrika, China of welk gebied ook minimaal zijn.

2 In het geval van Atjeh is dat feitelijk nooit echt gelukt. Tot 1941, toen de Japanners binnenvielen, bleef het gebied opstandig en delen van het gebied blijven nu ook naar onafhankelijkheid van Indonesië streven.

Een koloniale onderneming

Over de rechtmatigheid van de Palestijnse vrijheidsstrijd

De Palestijnse vrijheidsstrijd roept ook bij linkse en anarchistische mensen tegenstrijdige houdingen op. Er is enerzijds de sympathie voor de Palestijnse underdog tegen de Israëlische bezetter. Maar die sympathie wordt op allerlei manieren doorkruist.

Het feit dat de officiële Palestijnse politiek gedomineerd wordt door een nogal corrupte Palestijnse Autoriteit die op de Westoever voor burgemeester-in-oorlogstijd mag spelen, helpt niet. Het feit dat Palestijnse ambities veelal verbaal en financieel gesteund werden en worden door griezelige dictaturen – vader en zoon Assad in Syrië, eerder Saddam Hoessein in Irak en Khadaffi in Libië – helpt nog minder. Dat Palestijns verzet de laatste decennia vaak aangevoerd wordt door religieus-gefundeerde bewegingen als Hamas, is voor anarchistische vrijdenkers ook lastig te verteren. Dat het dominante politieke denken vandaag de dag het gevaar van de islam, de botsing tussen westerse en islamitische wereld, tot hoofdthema heeft verheven, is een obstakel. Helaas hebben ook anarchisten tegen dit denken nog lang geen adequate groepsimmuniteit weten te ontwikkelen. En ja, is het uiteindelijk niet doodgewoon Israëlisch nationalisme versus Palestijns nationalisme, een Israëlische staat versus een Palestijnse ambitie om ook een staat te krijgen? En zijn anarchisten niet tegen elk nationalisme en tegen elke staat? En is een afwijzing van de staat Israël niet automatisch een afwijzing van Joodse verlangens en Joodse rechten, dus inherent antisemitisch en dus verfoeilijk?

> De kern is kolonialisme versus antikoloniaal verzet

Het is mogelijk om door deze brij van tegenstrijd te breken en te onderkennen wat de kern is van het Palestijns-Israëlisch conflict. Van daaruit is het mogelijk om solidair te zijn met de vrijheidsstrijd

van Palestijnen tegen Israëlische bezetting, zonder ook maar een centje steun te geven aan de godsdienstige en nationalistische politiek die dat verzet vaak domineert, zonder supporter te worden van welke dictator dan ook, en zonder in antisemitisch vaarwater te belanden. De kern is kolonialisme versus antikoloniaal verzet. Israël is het product van het zionisme, een stroming die kolonialisme en nationalisme combineerde. Dat zionisme botste op de weerstand van de oorspronkelijke bevolking van het land waar het zionisme haar koloniale ambities ontplooide. Die wenste niet door kolonisatie opzij geduwd te worden, en verzette zich.

> Dit waren niet zomaar immigranten, dit waren kolonisten

Het zionisme kwam op in de tweede helft van de negentiende eeuw, aanvankelijk onder betrekkelijk kleine groepen Joodse intellectuelen zoals Theodor Herzl. Die stelden vast dat Joden te maken hadden met antisemitische discriminatie tot en met moordpartijen. Het idee dat Joden gered konden worden door assimilatie – opgaan in de bevolking van landen waar ze leefden – zagen zij als illusoir en onwenselijk. En ze verschoven daarbij de opvatting over wat Joden waren: niet langer een gemeenschap verenigd door het Joodse geloof, maar een nationale gemeenschap, een volk. Van het jodendom als geloofsgemeenschap kwamen zij tot het idee van een Joodse natie. Daarmee voegden zij zich in de nationalistische trend die in die tijd om zich heen greep, en waarmee intellectuele en politieke elites bestaande staten een nationaal karakter gaven of als natie gedefinieerde bevolking waar ze deel van uitmaakten, van eigen staten voorzien. Zionisten herdefinieerden Joden als natie, en streefden naar een staat waar die natie de dienst uitmaakte, en leden van die natie gevrijwaard zouden zijn van vervolging.

Er was een complicatie. Fransen konden het land waarin ze al woonden omvormen tot nationale staat. Serviërs konden in het gebied waarin zij woonden een staat stichten, en niet-Serviërs hetzij overheersen hetzij wegwerken. De leden van de door zionisten beoogde Joodse natie woonden echter niet in een aaneengesloten gebied, maar verspreid over tal van steden en landen. Het betrof dus een natie zonder land.

Niet getreurd, in de negentiende eeuw was er nog een politiek proces gaande, met bijbehorende gedachtewereld: het kolonialisme. Westerse mogendheden waren de planeet aan het opdelen in koloniale rijken. Voor Joodse intellectuelen was dit proces net zo aanvaardbaar en vanzelfsprekend als voor niet-Joodse intellectuelen, of het nu om Britten, Fransen, Belgen, Italianen, Russen, Nederlanders of Duitsers ging. Dat een natie land nodig had, vloeide voort uit het nationalistische streven zelf. Dat zo'n land veroverd kon worden met medewerking van een koloniale mogendheid, was geen grote stap. Er was wel medewerking van een koloniale mogendheid voor nodig. Dus gingen pioniers van de vroege zionistische beweging lobbyen, kijken of er ergens een leeg stuk kolonie was waar ze hun staat konden beginnen. Oeganda werd genoemd, Argentinië ook. Er kwam weinig van terecht. Gaandeweg viel het oog van zionisten op het land dat wegens gemythologiseerde historie en religieuze verlangens een grote symbolische rol speelde in Joodse gemeenschappen: Palestina, het land waar de prototypes van de joodse godsdienst en identiteit zouden zijn ontstaan. Een Joodse staat stichten in Oeganda sprak niet erg tot de verbeelding. Een Joodse staat stichten in Palestina deed dat wel.

Probleem: Palestina was niet zomaar beschikbaar. Het was een provincie van het ('Turkse') Ottomaanse rijk. Er woonden mensen. Dus werd geprobeerd iets te regelen met de sultan van dat rijk. Misschien kon een sterke zionistische aanwezigheid zijn rijk van dienst zijn? '(D)e Turkse regering kan zich gedwongen zien om haar regering in Palestina en Syrië gewapenderhand te verdedigen… In deze omstandigheden kan Turkije ervan overtuigd worden dat het belangrijk zal worden om een sterke en goed georganiseerde groep in Palestina en Syrië te hebben die … zich zal verzetten tegen elke aanval op de autoriteit van de Sultan en zijn autoriteit met al zijn macht zal verdedigen'. Aldus zionistisch leider Max Nordau in 1905.[1] Het Duitse keizerrijk was vrij invloedrijk in het Ottomaanse rijk, daar probeerde de zionistische beweging ook zaken mee te doen. Maar uiteindelijk werd het Britse rijk de hoofdsponsor van de zionistische koloniale onderneming. Chaim Weizmann, opvolger van Theodor Herzl als aanvoerder van de zionistische beweging, kreeg gedaan dat minister van buitenlandse zaken Balfour in 1917 een verklaring aflegde waarin 'een nationaal tehuis voor het Joodse Volk' werd beloofd. Het Britse rijk zou dat faciliteren. De zionistische zoektocht naar een koloniale sponsor was met succes bekroond, de koloniale onderneming kreeg vaart.

> I PREFER BEING PENETRATED BY IRON TO SEEING PALESTINE IS LOOSE.
>
> **Theodor Herzl**
> Hungarian Journalist

Intussen waren al tientallen jaren lang kleine groepjes zionistische kolonisten naar Palestina getrokken om er gemeenschappen te vormen. Al snel ontwikkelde zich de weerstand van de plaatselijke bevolking. Die bevolking werd gevormd door nazaten van mensen die er al eeuwenlang woonden. Voor hen was Palestina geen beloofd land, het was gewoon hun thuis. Die inheemse bevolking van Palestina zag de beginnende zionistische kolonisatie met lede ogen aan.

De weerstand wortelde niet in afkeer van Joden: er waren allang Joodse gemeenschappen in Palestina, die hoorden er bij. Af en toe kwamen welvarende Joden naar de omgeving van Jeruzalem verhuizen, om daar hun oude dag door te brengen. Ook daar zat de plaatselijke bevolking niet mee: plek genoeg, en klandizie voor de plaatselijke middenstand. De zionistische kolonisatie was iets anders. Zionisten vormden hun eigen maatschappij, naast de bestaande maatschappij. En ze vertoonden de ambitie om van die nieuw gevormde maatschappij de dominante maatschappij te maken, en de bestaande maatschappij weg te duwen. Dit waren niet zomaar immigranten. Dit waren kolonisten.

De Arabisch-Palestijnse bevolking reageerde zoals een oorspronkelijke bevolking reageert op pogingen tot koloniale onderwerping, overheersing of verdrijving, hoe embryonaal die ook nog was. Arabieren begonnen hun Joodse buren te zien, niet als buren met een ander geloof (of geen: veel vroege zionisten waren links en seculier), maar als Europese overheersers-in-spe. Wantrouwen en verzet groeiden, wat kolonisten er weer toe bracht om zich gewapenderhand tegen dat verzet te 'verdedigen' zoals Britse en later Amerikaanse settlers zich 'verdedigden' toen oorspronkelijke bewoners aldaar in verzet kwamen. Dat verzet had niets te maken met imaginair anti-wit racisme, al ontbrak het niet aan anti-witte retoriek. Zo had en heeft het Arabische verzet tegen zionistische – Europese! – kolonisatie in de kern niets te maken met antisemitisme, al ontbrak het niet aan anti-Joodse uitingen. Wie in het spreekwoordelijke conflict tussen 'cowboys en Indianen' in gedachten de kant van de 'Indianen' kiest, kiest wat mij betreft logischerwijs in het conflict tussen zionisten en Palestijnen de Palestijnse kant. Inheemse Amerikanen, inheemse Palestijnen: dat zijn degenen die zich tegen overheersing, verdrijving en uitroeiing probe(e)r(d)en te verzetten. Het Palestijnse antikoloniale verzet is inherent rechtmatig, ook als specifieke uitingen ervan verwerpelijk zijn en ook als de leiding van dat verzet in handen is van politieke krachten die rechtvaardigheid en vrijheid ondergeschikt maken aan hun eigen machtsambities.

Voor en tijdens de Eerste Wereldoorlog waren er al spanningen tussen zionisten en de plaatselijke bevolking. Maar de zionisten werden niet van hogerhand gesteund, hun reikwijdte was beperkt. Dat veranderde toen het Britse rijk Palestina als mandaatgebied verwierf nadat het Turkse Ottomaanse Rijk in die oorlog was verslagen. Nu kreeg de immigratie van Joden naar Palestina ruimte. Nu kregen zionistische organisaties officiële erkenning, namelijk door het Britse koloniale gezag. Nu ging de kolonisatie dan ook hard. In de jaren twintig kwamen tienduizenden Joodse immigranten het land binnen. Zionistische organisaties zorgden voor land en voor werkgelegenheid en een infrastructuur. Het Joods Nationaal Fonds (JNF) hield zich bezig met de aankoop van land. De Histradut – ogenschijnlijk een vakbond, maar vooral een organisatie waarin Joodse arbeiders gebundeld werden in een project van nationale opbouw – zorgde voor werkgelegenheid.

De aanschaf van land zag er ogenschijnlijk heel correct uit. Het JNF kocht land van Arabische eigenaars, de contracten klopten, de zaak was rechtmatig. Schijn bedroog. Het land was eigendom van Arabische grootgrondbezitters die vaak niet daar ter plekke woonden, maar in buurlanden. Het land werd bewerkt door pachters, arme boeren die van het land leefden. De grootgrondbezitter verkocht het land over de hoofden van deze boeren heen. Yossef Weitz functioneerde als uitvoerder. 'Weitz was het prototype van de zionistische kolonialist. Zijn belangrijkste bezigheid was in die tijd het verwijderen van Palestijnse pachters van land dat gekocht was van afwezige grondeigenaren (…) Als een kavel land of een heel dorp van eigenaar verwisselde, betekende dat normaal gesproken niet dat de pachters of dorpsbewoners zelf ook moesten vertrekken (…) Maar na de komst van het zionisme veranderde dat allemaal. Weitz bezocht de nieuw verworven stukken land persoonlijk, vaak in gezelschap van zijn naaste medewerkers, en moedigde de nieuwe Joodse eigenaars aan de plaatselijke pachters weg te sturen, ook al zou de eigenaar niet het hele stuk land kunnen gebruiken.'[2] Het Britse gezag vond het best. Palestijnse pachters verloren hun land en daarmee hun bestaansmiddel. Het land werd exclusief-Joods: het JNF had als regel dat door haar gekocht land niet meer aan niet-Joden mocht worden verkocht. Intussen vestigden zionisten via Histadrut een stedelijke exclusief-Joodse economie. Zionistische

actievoerders dwongen Joodse ondernemers om alleen Joodse, geen Arabische, arbeiders in dienst te nemen.

De Palestijnse bevolking werd zo steeds meer in haar bestaan bedreigd, en ging zich verzetten. Dat gebeurde vaak onder leiders die reactionair waren en niet aarzelden allerlei antisemitische taal te gebruiken. Die taal vormde dus niet de kern van het conflict. De kern van het conflict bestond erin dat een oorspronkelijke bevolking haar overheersing en marginalisering niet accepteerde.

Dat het zionisme er uit begon te zien als de redding voor bedreigde Joden, lag voor de hand

Intussen was er van rust in mandaatgebied Palestina weinig sprake meer. Het Britse gezag werd nerveus. Misschien moest er meer rekening met de verlangens van de oorspronkelijke bevolking gehouden worden? Dus begon het bestuur de immigratie van Joodse kolonisten af te remmen. Maar toen Palestijnen in 1936 tot een grote opstand tegen zionistische dreiging en Brits gezag overgingen, werkte dat Britse gezag samen met zionistische milities om het Palestijnse verzet hardhandig te breken. Een zionistische gewapende zelfverdedigingsorganisatie, Haganah, was het Britse gezag zeer behulpzaam, en verwierf hierdoor gevechtservaring en kreeg ook meer wapens. Het vormt de kiem van het latere Israëlische leger. Met bruut geweld sloegen zionistische eenheden – geleid door Britse officieren – de opstand neer. Het was inmiddels 1939.

Het Britse bestuur had de Joodse immigratie wel ingeperkt, zionisten waren daar boos over, maar Palestijnen drongen aan op verdere beperking van een immigratie die voor hen koloniale overheersing inhield. Intussen was in Europa de Jodenvervolging door het Duitse nazirijk steeds dreigender geworden. Het idee dat Joden een veilige plek, een eigen land, nodig hadden, kwam steeds aannemelijker over, de aanvankelijk geringe steun voor het zionisme in Joodse gemeenschappen buiten Palestina groeide. Waar Westerse landen – de VS, maar ook Nederland – de grenzen voor Joodse vluchtelingen maximaal dicht hielden, begon Palestina als bestemming steeds logischer te klinken. Dat het zionisme eruit begon te zien als de redding voor bedreigde Joden, lag voor de hand. Zionistische leiders echter vonden het redden van Joden veelal bijzaak. Zij waren een Joodse staat in Palestina aan het voorbereiden. Joden die zich in Europa verzetten of naar de VS probeerden te komen, droegen aan dat project niet wezenlijk bij.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog vochten de meeste zionisten mee aan de kant van de geallieerden, waar ze de kans hadden: ook zij zagen in een nazi-overwinning levensgevaar, met name als Duitse legers Palestina zouden bereiken. Generaal Rommel en zijn Afrikakorps waren niet ver weg. Niet alle zionisten kozen de geallieerde kant. Er waren kleine groepen voor wie geestverwantschap op basis van etnisch nationalisme, plus het streven om het Britse gezag uit Palestina te verdrijven, hen ook tijdens die oorlog tegen het Britse bestuur deed vechten. Het klinkt bizar, maar vanuit zionistische logica was het niet helemaal onlogisch. Zo had je de Sterngroep, met daarin Yitzak Sjamir, veel later premier van Israël.

Na de oorlog naderde de ontknoping. Zionisten hadden wind mee: na de verschrikkingen van de Shoah was het heel moeilijk om de aanspraak op een veilig eigen land voor Joden te betwisten. Het Britse gezag bleef schipperen. Zionistische milities vielen zowel dat gezag als de Palestijnse bevolking aan. Vanuit die bevolking kwam ook gewapend verzet op. Het Britse bestuur raakte de greep kwijt en hevelde de boedel over aan de piepjonge VN. Intussen hadden leidende zionisten steun verworven in het Amerikaanse Witte Huis, al was die steun nog halfslachtig. Hoe dan ook: de VN besloot om Palestina te verdelen in een Joodse en een Palestijnse staat. Joden – een derde van de bevolking – kregen ruim de helft van het land toegewezen. Palestijnen – nog altijd de meerderheid in Palestina – mochten het doen met iets minder. In de geplande Joodse staat zouden aanzienlijke aantallen Palestijnen belanden, in de Palestijnse staat nauwelijks Joden. Verdeling van het land was sowieso onrechtvaardig: het beloonde de kolonisator, het zionisme. De invulling ervan was ook nog scheef. Van Palestijnse kant kwam afwijzing. Zionisten aarzelden: ze wilden niet half Palestina, maar heel Palestina. Ze gingen toch akkoord, met de nauwelijks verhulde ambitie om het resterende deel er later bij te roven. Er kwam uiteindelijk geen akkoord.

Zionistische organisaties maakten plannen en bereidden zich voor. Palestijnen, gedesoriënteerd door de nederlaag van de opstand van 1936-1939, stonden vrijwel alleen, op dubieuze toezeggingen en halfslachtige steun van wat Arabische staten na. Het Britse gezag stond op het punt te vertrekken, toen zionistische milities al bezig waren met het vestigen van hun macht, het ontruimen van Palestijnse dorpen, het verdrijven van mensen. Irgun, een extreemrechtse zionistische militie, richtte in het dorp Deir Yassin een moordpartij aan. Dat was in april 1948. Officier van die militie was Menachem Begin, die er zo ongeveer over opschepte en het in 1977 tot premier van Israël bracht. Palestijnen sloegen op de vlucht. In mei vormden zionistische milities, organisaties en politici zich om tot staat: de onafhankelijkheid van Israël werd uitgeroepen. Die staat werd gesticht op land waaruit de oorspronkelijke bevolking, systematisch en planmatig is verdreven. Deze etnische zuivering wordt ijzingwekkend helder uiteengezet door Ilan Pappe in zijn al aangehaalde boek. De verdrijving van Palestijnen uit hun geboorteland staat bekend als de Nakba, de catastrofe. Het was een brute bekroning van het zionistische koloniale project waarvan de huidige staat Israël erfgenaam en voortzetting is.

door Peter Storm

Noten

1 Ralph Schoenman, *The Hidden History of Zionism* (Santa Barbara 1988), via marxists.de.

2 Ilan Pappe, *De Etnische Zuivering van Palestina* (Kampen 2008, vertaling van *The Ethnic Cleansing of Palestine*, Oxford 2007), p. 37-38.

Vrijwilligerswerk in bezet Palestina

De bezetting van Palestina is een koloniaal project. De zionistische beweging, met haar roots in Oost-Europa, heeft zich in 1947-'48 met bedrog, chantage, extreem gewelddadige terreur en met hulp van de koloniale machten in Europa het welvarende Palestina in het economische en culturele centrum van Afrika, Azië en Europa, aan de Middellandse Zee, toegeëigend.*

De beweging beweert haar rechten op dat grondgebied te kunnen ontlenen aan een vermeend koninkrijk rond 1000 voor Christus, een brief van de Britse lord Balfour in 1917 en een krappe meerderheid in een van de eerste VN-bijeenkomsten met zeer veel onthoudingen, als resultaat van een heftige lobby vlak na de Tweede Wereldoorlog.

Vanaf de Nakba, de extreem gewelddadige verdrijving van driekwart van de aanwezige Palestijnse bevolking, en het eenzijdige uitroepen van de staat Israël door zionistisch generaal Ben Gurion in 1948 heeft deze extern gesteunde criminele organisatie met alle voorhanden middelen jaar voor jaar meer land, meer macht en... meer ondersteuning vergaard.

In 1967 heeft Israël onder het voorwendsel dat het aangevallen werd, een first-strike aanval op Egypte en Syrië uitgevoerd, stukken land ingenomen, en het schokeffect gebruikt om meteen daarna de Westelijke Jordaanoever binnen te vallen en te bezetten. De zogenaamde Zesdaagse Oorlog is in feite een 70+-jarige oorlog geworden.

Vanaf de eeuwwisseling, en name sinds 9/11 in 2001, toen neoconservatieven als Cheney, Rumsfeld Bolton, Abrahams, Perle en Wolfowitz de feitelijke macht in de VS overnamen, is de steun van westerse machten voor Israël verder toegenomen. Er worden openlijke of stiekeme oorlogen gevoerd in het belang van Israël en de verdere kolonisatie van het Midden-Oosten.

Wereldwijd bondgenootschap

De dagelijkse oorlogsmisdaden passen in een veel langer koloniaal patroon van terreurdaden van de zionistische voorhoedemilities tussen 1920 en 1948, en het recentere Israëlische staatsterrorisme. De volledige straffeloosheid waarmee de kolonisten, ambtenaren en bezettingstroepen misdaden kunnen begaan, is typisch voor een settler-koloniaal project.

> Ondanks dat Israël internationale afspraken en resoluties volledig negeert, speelt het een grote rol in internationale aangelegenheden

Het in 1949 overeengekomen internationaal recht zou daarin corrigerend en sanctionerend moeten zijn, maar op dat internationale niveau heeft Israël machtige bondgenoten aan zijn kant. Ten aanzien van vele duizenden oorlogsmisdaden en miljoenen schendingen van internationaal recht heeft Israël van internationale organen nauwelijks enige tegenwerking gekregen. Alle ruim 220 uitgebrachte resoluties van de VN-veiligheidsraad (UNSC) heeft Israël zonder enige consequentie kunnen negeren. Geen enkele sanctie heeft Israël ooit getroffen. Sinds 2002 hebben de VS bovendien tegen nagenoeg alle UNSC-resoluties hun veto uitgesproken.

Het Palestijnse verzet, is meer dan ‘Palestijnen helpen’

Ondanks dat Israël internationale afspraken en resoluties volledig negeert, speelt het een grote rol in internationale aangelegenheden. Het land is onder andere een wereldspeler in de ontwikkeling van wapens, *crowd control*, beveiliging en AI (kunstmatige intelligentie). Doordat het ongefilterde informatie krijgt over burgers, politici, wetenschappers en leidinggevenden in bijna alle landen, of die via achterdeuren in wereldwijd geleverde beveiligingsapparatuur zelf verzamelt, heeft het naast zijn militaire macht ook zijn op lobby en chantage gebaseerde invloed kunnen uitbouwen.

Elke regering van een soeverein land die pleit voor rechtvaardigheid in Palestina, wordt door Israëls bondgenoten aangevallen, overgenomen of vernietigd, conform George Bush’ historische uitspraak in 2001: ‘either you’re with us, or you are against us’. Dit verklaart voor een groot deel de oorlogszuchtige agressie tegen bijvoorbeeld Irak, Libië, Syrië, Iran, Bolivia en Venezuela.

Geen rechten voor de Palestijnen

Met name voor de Palestijnse bevolking in de bezette westelijke Jordaanoever is de volledige rechteloosheid kenmerkend. Officieel geldt voor hen militaire rechtspraak, maar in feite zijn ze overgeleverd aan de willekeur van kolonisten, politie, individuele soldaten en hun commandanten, die altijd door de militaire rechter in het gelijk gesteld zullen worden.

De Palestijnen hebben al ruim vijftien jaar, sinds de tweede intifada, elke vorm van gewapend geweld tegen de bezettingsmacht en de illegale kolonisten afgezworen. Niet vanwege de onrechtmatigheid daarvan – ze hebben elk recht om zich met beschikbare middelen te verdedigen, hun land te bevrijden en de bezetters te verdrijven – maar vanwege de zinloosheid, de disproportionele collectieve afstraffing en de negatieve berichtgeving daarover in de wereldpers. Als enig alternatief rest hen het geweldloos verzet met protestmarsen en conferenties.

In feite is *soemoed*, ofwel het volharden in de leefomgeving in weerwil van de etnische zuivering, op zich al te beschouwen als geweldloos Palestijns verzet. In deel twee van dit artikel zal ik ingaan op de manier waarop we in Palestina en hier in Nederland dat geweldloos verzet kunnen, en mijns inziens moeten steunen.

Tegenover het geweldloze protest en de soemoed van de Palestijnen, creëert Israël alle geweld, puur brutaal, uitgelokt of in het geheim geënsceneerd, en pretendeert desondanks het slachtoffer te zijn. Politici, veel zogenaamde ngo’s en gevestigde mediakanalen wereldwijd gaan onvoorwaardelijk mee in dit bedrog. Ze verspreiden de leugens van Israël als feitelijkheden en stellen de veiligheid van Israël voorop. Dat Israël een misdadig regime is en een regionale supermacht die beschikt over nucleaire, chemische en biologische wapens zonder enige controle daarop, schijnt hen niet te verontrusten. Dat dagelijks jeugdige, vaak minderjarige, ‘terroristen’ gevangen genomen, verwond of vermoord worden ook niet. Evenmin dat het inherente racisme van de ‘staat’ sinds 2018 juridisch vastgelegd is in een Apartheid-Basiswet, het Netanyahu-regiem gestadig naar een fascistische dictatuur evolueert, en de annexatie van de laatste 22% van Palestina, waarvan de helft al door kolonisatie ontoegankelijk was, met sloop en massa-arrestaties in gang gezet is.

Palestijnen die aanwezig waren bij Israëlische aanslagen tegen ongewapende burgers durven daarover niet te getuigen, uit angst dat zij en hun familie daarna het volgende slachtoffer zullen zijn. Internationale waarnemers die erover getuigen krijgen geen gehoor in de gevestigde media en zullen het land definitief moeten verlaten. Zo is per januari 2019 de door de VN ingestelde professionele waarnemersorganisatie TIPH door Israël uit Hebron centrum (H1) verwijderd, nadat haar rapportage naar buiten lekte. De minimale kritiek hierop van de VN werd door de VS gevetood en er was geen vermelding van in de wereldpers. De pers heeft over de aan haar gelekte rapportage, waarin 40.000 mensenrechtenschendingen staan vermeld, overigens niet durven publiceren.

Het geweldloze Palestijnse verzet steunen

Het steunen van het Palestijnse verzet, is meer dan ‘Palestijnen helpen’. Laat ik dat vooropstellen. Het verzet van het Palestijn-

se volk tegen het onrecht is legendarisch en een krachtig voorbeeld voor de wereldbevolking. Het is het verzet tegen de wetteloosheid van de jungle, tegen het recht van de sterkste. Palestijns verzet is David tegen Goliath, Jerry tegen Tom. Het heeft moed en hoop gegeven in situaties waar dat nodig was. De moed en kracht van het Syrische volk tegen circa 200.000 zwaarbewapende huurlingen, uit 81 landen, bijna tien jaar lang, is daarmee mijns inziens verklaarbaar.

Het Palestijns verzet is uiteraard ook geopolitiek belangrijk. Daar is veel over geschreven. Ik ben persoonlijk dankbaar en vereerd dat ik dat verzet kan steunen. Ik zal hierna uitleggen hoe dat werkt.

> In feite is *soemoed* op zich al te beschouwen als geweldloos Palestijns verzet

We kennen allemaal waarschijnlijk de BDS-actie al. In 2005 hebben 140 Palestijnse organisaties een gezamenlijk verzoek aan de wereld gedaan,om met BDS, de geweldloze actie voor Boycot, Desinvestering en Sancties, Israël onder druk te zetten. In Nederland wordt deze actie door het 'Diensten en Onderzoek Centrum Palestina' (docP) gecoördineerd. Op docp.nl vind je veel informatie. Het is belangrijk om dat te ondersteunen, maar BDS alleen lijkt niet voldoende krachtig om het onrecht tegen de Palestijnen te stoppen.

Eerlijke informatie over het immense onrecht in bezet Palestina en de agressie tegen zijn bondgenoten moet naar buiten komen, ook al zullen de gevestigde mediaorganisaties, krant, radio of TV dat nalaten en zullen internetservices de eerlijke publicaties daarover wegdrukken of verwijderen. Met grote inspanning moeten nieuwe medianetwerken en internetservices opgebouwd worden, om de informatie breed naar buiten te krijgen.

Daarnaast is het zeer belangrijk om de Palestijnse families te ondersteunen in hun dagelijkse situatie in hun eigen land. Er zijn veel verschillende organisaties die deze ondersteuning elk op hun eigen wijze vormgeven.

Ik sloot me in 2014 aan bij de International Solidarity Movement (ISM), die in 2001 tijdens de tweede intifada door Palestijnse en internationale vredesactivisten opgericht is, rondom de vier kernprincipes: leiding door Palestijnen, geweldloosheid, consensus en anti-onderdrukking. Het is bewonderenswaardig hoe een beweging zonder enige hiërarchie, op basis van deze vier kernprincipes, een correcte aanpak en goede samenwerking heeft kunnen opbouwen en handhaven.

Ik ben sindsdien jaarlijks een aantal maanden samen met andere internationale vrijwilligers in de omgeving van Nablus (noord) en Hebron (zuid), en sta de Palestijnen bij in hun dagelijkse leven, in crisissituaties en bij geweldloze protesten. We rapporteren op palsolidarity.org over wat we meemaken en zien gebeuren. Onze rapporten worden volledig genegeerd door de gevestigde media, maar zijn voor kwalitatief betere nieuwsbureaus zoals Ma'an News, PNN, Wafa, IMEMC en Mondoweiss een betrouwbare informatiebron geworden, en worden door duizenden activisten en bloggers gevolgd.

Helaas werkt het een en ander op dit moment niet optimaal. Er zijn te weinig vrijwilligers, nieuwkomers rapporteren vaak alleen maar op hun persoonlijke Facebookpagina's en in Gaza hebben we al een aantal jaren geen team meer. Nu Israël de belegerde en de bezette gebieden compleet dichthoudt, kunnen er geen internationale vrijwilligers, vermomd als toerist, meer binnenkomen.

Vanaf juli zal dat voor de Westelijke Jordaanoever hopelijk weer mogelijk zijn, en in oktober zullen we weer de hoogst essentiele bijstand aan families tijdens de olijfoogst kunnen geven. In de volgende paragraaf wil ik graag enige promotie maken voor ons vrijwilligerswerk, en drempels wegnemen voor hen die overwegen zich er bij aan te sluiten. Ik kan dat sterk aanbevelen.

Na een introductie in Nederland en een tweedaagse training in Palestina kunnen vrijwilligers deelnemen aan alle ondersteunende activiteiten, waarvoor Palestijnse organisaties ons benaderd en gevraagd hebben.

Dat kan zijn (geen volledige opsomming):

- Boerenfamilies begeleiden bij de oogst van hun olijven in oktober en november;
- Waken in (bedoeïenen)dorpen en familiehuizen die met ontruiming en sloop bedreigd worden;
- Rapporten samenstellen over het bijna dagelijkse geweld van het bezettingsleger, de politie en de kolonisten tegen Palestijnen en hun bezittingen;
- Deelnemen aan geweldloze protesten tegen (excessen van) de bezetting en onderdrukking;
- Snel aanwezig zijn bij elke melding van dreiging, escalatie of directe aanvallen van leger, politie en kolonisten.

En specifiek in Hebron en omgeving:

- Beschermende aanwezigheid bieden op plaatsen waar kinderen van hun huis naar hun school en terug gaan;
- Evenzo op vrijdagen, wanneer families vanuit hun huizen naar de moskeeën heen- en teruglopen;
- Patrouilles over de markt, en andere stadsdelen van Hebron centrum (H2);
- Op verzoek waken in bedoeïenendorpen in de zuidelijke heuvels.

De actuele situatie in bezet Palestina

De hierna volgende analyse is mede gebaseerd op eigen bevindingen. Ik heb me vanaf het eerste jaar in het hol van de leeuw gevoeld. Dat gevoel is gebleven en heeft me ook veel inzichten gegeven in de wereld eromheen.

Israël is een settler-kolonisatieproject, waarbij de oorspronkelijke Palestijnse bevolking verdreven wordt en kolonisten het land bezetten. Dit is een cynisch berekend, langdurig voorbereid, en steeds verder ontwikkeld zionistisch project, dat van enorm geopolitiek belang voor het Westen is, en daarom op onvoorwaardelijke diplomatieke, economische, militaire en financiële ondersteuning van het Westen kan rekenen. Een sterk meerderwaardigheidsgevoel, agressief racisme, een verdraaid beeld van de werkelijkheid en angst voor 'Arabieren' wordt doelbewust in de kolonisten verankerd. Alle 'educatieve' instellingen werken daaraan mee: peutercrèches, scholen, *pre-army*, legertraining... Het wordt dagelijks gevoed door de staat, de media en de vermaaksindustrie. Het is alom aanwezig.

BDS alleen lijkt niet voldoende krachtig om het onrecht tegen de Palestijnen te stoppen

De kolonisten hebben geleerd om Palestijnen te wantrouwen en te haten, hebben een militaire training gehad en hebben zware vuurwapens. Groepsleiders zetten jeugdgroepen aan tot misdaden. Vanuit de koloniale nederzettingen, vaak op heuveltoppen, worden regelmatig aanvallen op Palestijnse dorpen, scholen, moskeeën en landerijen uitgevoerd, waarbij de bezettingsmacht, zowel leger als politie, de Israëlische aanvallers beschermt en hen assistentie verleent.

Het plegen van deze collectieve misdaden en de inherente angst voor vergelding dragen verder bij aan een ziekelijke karaktervervorming. Het doel is verdrijving van de oorspronkelijke Palestijnen van hun grondgebied en mogelijk ook van de bevolking van het omringende groter-Israël, dat bijna het gehele Midden-Oosten omvat. Onverhulde diefstal en etnische zuivering.

Dat Israël het Palestijns grondgebied bezet, het land, water en alle grondstoffen inpikt en de oorspronkelijke Palestijnse bevolking onderdrukt en onmenselijk behandelt, zal bij de meesten bekend zijn. Dat de bezette gebieden als test- en oefenterrein gebruikt worden voor allerhande militaire, beveiligings-, psychologische en repressieve ontwikkelingen en dat Israël deze ontwikkelde protocollen en technieken overal in de wereld mag helpen invoeren, is minder algemeen bekend. De consequentie ervan, dat we zelf meer en meer als Palestijnen behandeld zullen worden, zullen velen zich nog niet realiseren. De coronavirusepidemie heeft dit proces mogelijk versneld; ik zie 'beveiligingssituaties' die ik eerder in bezet Palestina zag.

door Mopsie, ISM Nederland

Noot

* In deze tekst doel ik met het veelvuldig gebruikte woord 'Israël' niet op het thuisland of het vakantieland Israël, maar op de zionistische staat Israël, die een voortzetting is van het diplomatiek-militaire kolonisatieproject van Rotschild, Weizmann, Ben Gurion, Perez, en andere bekende zionisten.

Verder lezen

Op palsolidarity.org kun je meer lezen over de visie, standpunten, aanpak en criteria van ISM. Op palsolidarity.nl is een lijst te vinden met internationale actiegroepen.

Nederlandstalig:
rightsforum.org
docp.nl
abu-pessoptimist.nl
staatvanbeleg.com
palestinakomittee.nl
openbaararchief.nl

Engelstalig:
Er is een betrouwbare bronnenlijst met index en zoekfunctie op alterlook.org.

Arabische Lente, toen en nu

Tien jaar geleden ging politieke aandacht voor het Midden-Oosten voornamelijk om dat ene conflict: de botsing tussen Israëlische bezetting en Palestijns verzet. Nu en dan kwam er aandacht bij voor een conflict dat in het voorafgaande decennium zo centraal stond: de oorlog die de VS en zijn bondgenoten tegen Irak voerden, gevolgd door een bezetting. Maar onder Obama werd die bezetting steeds verder afgebouwd, al is 'op de afstandsbediening voortgezet' misschien een betere term. Hoe dan ook: het Midden-Oosten verscheen vooral in westerse media als regio van oorlog, bezetting, nationalistische en imperialistische conflicten.

Eind 2010 veranderde dat, en die verandering is niet meer helemaal verdwenen. Eind 2010 bleek dat naast nationale conflicten ook sociale en politieke conflicten binnen landen zelf een hoofdrol opeisten. Bevolkingen stonden op tegen regimes en brachten die met meer of minder succes aan het wankelen. Al snel sprak men van een Arabische Lente. Die leidde niet tot de vrijheid waar de opstandige menigten uit 2010-2011 op inzetten. Maar helemaal teruggedraaid werd de klok niet. En in 2019 is onmiskenbaar een nieuwe ronde revolte op gang gekomen, een soort Arabische Lente 2.0. Oorlogsdreiging rond Iran, gevolgd door corona overal, verstoorde de revolutionaire ontwikkelingen opnieuw – gedeeltelijk. Recente berichten uit Libanon laten zien dat de geest van de opstand niet helemaal door het virus van het kapitaal de nek om is gedraaid.

Terug naar de Arabische Lente, overigens een onnauwkeurig woord, want het waren lang niet alleen Arabische menigten die in beweging kwamen. In 2010 was de situatie in grote lijnen aldus. Je had een reeks autoritaire staten. Sommige daarvan waren republieken. Sommige daarvan waren monarchieën. Bijna allemaal waren het harde politiestaten. Alleen Jordanië en Koeweit vormden een gedeeltelijke uitzondering, al was de politie daar ook niet te beroerd om demonstraties uiteen te slaan en dissidenten op te pakken.

Bijna al de regimes, ook de republieken, waren een soort familiebezit. Een kleine groep rond president of monarch runde het staatsapparaat, verdeelde de baantjes onder verwanten en vrienden, vulde de zakken van zichzelf en de aldus gevormde heersende kliek, en terroriseerde de bevolking. Soms opereerden de leden van de heersende kliek zelf ook nog als ondernemers. Vaker werkten ze samen met groepen steenrijke ondernemers, die zelf vrolijk afzagen van rechtstreekse politieke invloed in ruil voor wat zo fraai een 'gunstig investeringsklimaat' wordt genoemd. Staken was verboden of anderszins vrijwel

Landen veranderden in sociale tijdbommen

onmogelijk, vakbonden waren plooibare verlengstukken van het regime of bestonden helemaal niet. Zo krijg je 'arbeidsrust' en een productieve werksfeer. Mubarak in Egypte, Ben Ali in Tunesië, op een iets andere manier Kadafi in Libië, Assad in Syrië, ze voldeden aan dit plaatje. Maar in de monarchieën van Saoedi-Arabië en de diverse Golfstaten zag het er niet zo veel anders uit.

Bevolkingen tolereerden deze repressieve en exploitatieve ellende. Deels omdat ze vanwege de intense repressie weinig andere opties zagen. Deels ook omdat regimes probeerden te zorgen voor banen voor de snelgroeiende jonge generaties, voor niet al te hoge prijzen, voor iets dat wat weg had van openbare voorzieningen en sociale zekerheid. Dat gold vooral voor de republieken. De monarchieën werkten iets anders. Net zo repressief, maar daar werd veel van het werk gedaan door migrant-arbeiders die in een soort apartheidsstelsel afgezonderd werden van de rest van de bevolking. Hun werk- en woonvergunning hing af van de baas waarvoor ze werkten. Zo waren ze verregaand afhankelijk. Intussen zorgden de regimes dat de 'eigen' bevolking een draaglijk levenspeil had en zich schikte.

Zo was er een afgrond, niet alleen tussen regimes en bevolking maar ook nog eens binnen de bevolking zelf. Waar in Egypte arme Egyptenaren tegenover rijke Egyptenaren stonden, had je in Saoedi-Arabië rijke Saoedi's, een Saoedische middenklasse plus geschoolde arbeiders – en grote aantallen arbeidsmigranten uit Pakistan, Sri Lanka en andere landen. Belangwekkend detail: voor een van de republieken gold iets soortgelijks, namelijk Libië. Ook daar was sprake van grote aantallen arbeidsmigranten, uit Afrikaanse landen maar ook uit de Filipijnen.

Dit alles werkte min of meer zolang de regimes genoeg geld te besteden hadden om te zorgen dat levensbehoeften via subsidies goedkoop konden worden gehouden, jonge mensen aan een baan konden worden geholpen, onderwijs en zorg een klein beetje functioneerden. Economische crisis en neoliberaal bezuinigingsbeleid begon dat uit te hollen. Eerst kregen mensen in ruil voor hun gehoorzaamheid tenminste nog enige vooruitzichten, brood op de plank en een baan. Nu kregen ze in ruil voor hun gehoorzaamheid steeds vaker kale armoede, werkloosheid, hoge prijzen. Corrupt waren de regimes sowieso. Maar de corruptie van de top begon nu wel erg schril af te steken tegen het uitzichtloze, armoedige bestaan dat veel mensen leidden. Repressie werd onduldbaar naarmate het regime er steeds openlijker alleen maar zat voor zichzelf. Landen veranderden aldus in sociale tijdbommen. Die begonnen eind 2010 de een na de ander te ontploffen.

In Tunesië begon de reeks explosies. Mohammed Bouazizi, een jongeman die zichzelf en zijn familie in leven probeerde te houden met straathandel, stak zichzelf op 17 december 2010 in brand nadat hij bij die handel door politie en ambtenarij werd tegengewerkt. Heel veel jonge mensen die na een universitaire opleiding geen baan konden krijgen en op soortgelijke wijze als Bouazizi overeind probeerden te blijven, herkenden zich in zijn situatie, en in zijn wanhopige woede. Al snel ontstonden er demonstraties van boze jongeren, eerst in het extra armoedige zuiden en binnenland van Tunesië, later ook in de hoofdstad. Oproerpolitie probeerde de protesten neer te slaan en bracht demonstranten om. De protesten breidden zich snel uit, arbeiders zetten de regeringsgezinde vakbonden onder druk, die lanceerden regionale stakingen, op 14 januari 2011 gevolgd door een korte landelijke algemene staking. Op diezelfde dag demonstreerde een grote menigte in de hoofdstad Tunis. President Ben Ali beloofde mooie dingen, en kondigde ook nog even de noodtoestand af. Generaals vonden het welletjes, en nog dezelfde dag was de president vertrokken, uit zijn macht en uit het land. Plaatselijke protesten waren uitgegroeid tot een soort revolutie.

Aanleiding was de dramatische zelfverbranding van Bouazizi. Reden was de frustratie wegens armoede en werkloosheid, verbonden aan de afkeer van de immense repressie en de haat die Ben Ali en zijn kliek opriepen met hun corrupte praktijken. Het zou even duren voor er een soort rust terugkeerde: demonstranten hielden druk op de ketel zodat het bewind niet met een facelift – Ben Alïsme zonder Ben Ali – wegkwam. Armoede bleef tot nieuwe protesten leiden. Aan de sociale tegenstellingen kwam geen einde. Maar de dictatuur was wel gevallen. Tunesië is inmiddels een min of meer functionerende liberale democratie.

Inmiddels waren mensen in de hele regio heel goed gaan opletten. Mensen herkenden zich in de frustraties van de opstandige Tunesische mensen. Ze begonnen in actie te komen. Eerst in Algerije, waar het bewind de dreigende opstand wist te smoren. Dat lukte enerzijds door met enorme menigten agenten demonstranten te omringen zodat ze amper konden bewegen. Anderzijds had de regering wegens olie-export nog voldoende inkomsten om te zorgen voor dingen als banen en brandstofsubsidies. Het bewind kocht sociale rust en slaagde erin de opstand uit te doven. Vooralsnog, want in 2019 zijn in dat land nieuwe protesten op gang gekomen, omvangrijker en van veel langere duur dan in 2010-2011. Maar intussen was in Egypte de revolutie uitgebroken.

In dat land gonsde het al langer. Er was een studenten- en intellectuele oppositie. Er was de keurige conservatieve Moslimbroederschap, die soms enige ruimte kreeg als officiële erkende oppositie, maar juist in 2010-2011 weer heel kort werd gehouden. Er waren arbeiders in met name autofabrieken, die in 2008 via een staking hun onvrede al eens kenbaar hadden gemaakt. Dat was de onder-

kant. Bovenaan stond Mubarak, gesteund door ondernemers, topambtenaren en generaals, en tot overmaat van ramp volop bezig zijn zoon voor te bereiden als opvolger. En jonge mensen kregen steeds meer nieuws uit Tunesië binnen.

Uit kringen van de studenten- en intellectuele oppositie, kwam een oproep voor protest op 25 januari. Die ging rond via Facebook, maar actievoerders waren zo verstandig om ook tienduizenden pamfletten uit te delen. Daarin ging het niet alleen over verwerpelijke repressie en corruptie, maar ook over noodzakelijke loonsverhoging. Op 25 januari zelf bleek de oproep aan te slaan: duizenden mensen demonstreerden en stonden tegenover een politiemacht die duidelijk overvallen was door de felheid en omvang van de protesten. Dat ging dagenlang verder, met fel protest tegenover een hardhandige politie, in de hoofdstad maar ook in een reeks andere steden. Op 28 januari was het protest zo furieus dat de politie de hoofdstad Caïro zo ongeveer moest prijsgeven. Her en der lagen uitgebrande politiebusjes, een flink aantal politiebureaus was in de fik gezet. Vele tienduizenden demonstranten trotseerden politiegeweld en vielen de staatsmacht rechtstreeks aan, in een grootse uitbarsting van antiautoritaire energie.

Zo droeg de VS een opstand naar de overwinning maar een revolutie ten grave

De politie nam de wijk, maar de president niet. Eerst kwam het leger. Dat oogde vriendelijker dan de politie. Demonstranten bleven onder toeziend oog van soldaten demonstreren, vooral op en rond het Tahrir-plein in Caïro. Daar werden ze echter enkele dagen later aangevallen door 'pro-Mubarak-demonstranten', deels mensen die door het regime betaald werden om tegen de protesten te protesteren, deels ook personeel van politie en veiligheidsdienst. Naast tamelijk trieste optochten voerden knokploegen uit deze hoek ook felle aanvallen uit tegen demonstranten op Tahrir. De aanvallers kregen ruimte van het leger dat rond het plein stond opgesteld. Het lukte demonstranten in een langdurig straatgevecht echter om stand te houden.

De dagen erna gingen de protesten door terwijl leger en bewind probeerden de economie op gang te houden. In de tweede week van februari groeide niet alleen het straatprotest; arbeiders begonnen nu ook te staken. Mubarak gaf in een toespraak aan dat hij nog een tijdje wilde blijven. Een dag later, op 11 februari, met menigten die nu daadwerkelijk naar het presidentieel paleis oprukten, stuurde de militaire top Mubarak weg. De opstandige bevolking had indirect gewonnen: de dictator was verdreven. Maar mensen bleven protesteren om te voorkomen dat er zich een nieuw militair bewind zou consolideren. Die pogingen hadden aanvankelijk succes: er kwamen min of meer vrije verkiezingen, zowel voor het presidentschap als voor een parlement maar het leger bleef invloedrijk, en het regime oefende zware druk uit op arbeiders om het een beetje rustig aan te doen met al dat staken.

Bij verkiezingen in 2012 won Mohammed Morsi, de kandidaat van de Moslimbroederschap. Die combineerde neoliberaal beleid met religieus conservatisme en een flinke dosis politiegeweld tegen demonstraties die her en der bleven oplaaien. Maar hij kwam ook aan de voorrechten en macht van de militaire top. Toen mensen in de zomer van 2013 op enorme schaal aan het demonstreren sloegen in wat eventjes een nieuwe revolutie leek, bleek een flink deel van de betogers haar hoop op dat leger te vestigen. De militaire top stimuleerde behendig de protesten, en benutte de ontstane situatie om op 3 juli een staatsgreep te plegen, de Moslimbroederschap te verbieden, een keiharde repressiegolf te ontketenen, honderden

mensen die tegen de staatsgreep – en vaak ook voor Morsi – demonstreerden dood te schieten en veel mensen op te sluiten. Zo keerde onder de nieuwe machthebber, generaal Sisi, de dictatuur terug. Vorig jaar waren er echter… protesten tegen het bewind. Loopt de hardhandig verworven 'rust' alweer op zijn eind?

Terug naar 2011. Inmiddels verspreidde de opstandigheid zich. Bahrein: een sjiitische relatief arme minderheid die wekenlang demonstreerde tegen een bewind dat vooral op een rijke soennitische minderheid leunde die door buurland Saoedi-Arabië werd gesteund. Dat liep verkeerd: repressie en militair ingrijpen door dat buurland sloegen de revolte neer. Jemen: langdurige straatprotesten leidden ertoe dat Saoedi-Arabië zich er ook mee ging bemoeien. Uitkomst was dat de president verdween, maar Saoedi-Arabië zo'n beetje bepaalde wie de opvolger werd. Dat accepteerde de afgezette president weer niet, die sloot zich aan bij een regionale sjiitische verzetsbeweging, de Houthi's, en probeerde de macht te heroveren. Als antwoord daarop lanceerde Saoedi-Arabië in 2015 een bloedige interventie in Jemen, die nog steeds doorgaat.

Oman: daar vonden enkele weken lang demonstraties plaats tegen werkloosheid en corruptie. Het regime reageerde met terughoudende repressie en met toezeggingen tot verbeteringen. Marokko: straatprotesten, maar de monarchie handhaafde zich met haar eigen mix van bedrieglijke vrijheidsbeloften en genadeloos politiegeweld. Zo kan ik doorgaan. Wat in Egypte en Tunesië lukte – de verdrijving van een dictator, waarna de weg open kwam voor iets meer vrijheid – lukte elders dus niet.

Regimes waren inmiddels wakker geschrokken. Ze namen preventieve maatregelen, helaas veelal met succes. De maatregelen bestonden uit gerichte repressie, gecombineerd met demonstratieve geldstrooierij. Wat Algerije in januari lukte, herhaalde Saoedi-Arabië grootschalig in maart. Maar er was meer.

In Libië begonnen in februari protesten van jongeren, studenten, intellectuelen, vaak werkloos. Die werden met ongekende grofheid beantwoord, maar zo fel was de opstandigheid dat al snel de oostelijke stad Benghazi in handen van de opstand was. Het bewind had die oostelijke regio verwaarloosd, waardoor juist daar het draagvlak voor verzet groot was. In en om de hoofdstad Tripoli had het bewind veel meer steun, en dat lag niet alleen aan staatsterreur. Kadafi kwam in het nauw, maar sloeg hard en steeds effectiever terug. De opstand veranderde gaandeweg van karakter. Al snel vroegen kopstukken van de opstand westerse mogendheden om militaire steun.

Dit gaf de VS een voorzet. Die had twee bondgenoten zien vallen, en daardoor flink gezichtsverlies geleden. Nu zag de VS een kans: openlijk de kant van een opstand kiezen, de opstand aan een victorie helpen en daarmee tegelijk in een afhankelijkheidspositie brengen. Opstandelingen die immers dankjewel tegen de VS moesten zeggen nadat de VS hen beslissend hadden geholpen, zouden wel eens plooibaarder kunnen staan tegenover verlangens van die VS op het gebied van militaire samenwerking of oliewinning. Maar vooral vijzelde de VS, via steun aan de Libische opstand die uiteindelijk Kadafi ten val bracht, zijn imago als bondgenoot van de vrijheid flink op. Wat begon als een bevrijdingsproces van onderop, was intussen omgevormd tot machtspolitieke manipulaties met een verzetsbeweging als weinig meer dan een aanhangsel. Zo droeg de VS een opstand naar de overwinning maar een revolutie ten grave.

Daarbij speelde de sociale structuur van het land een rol: het feit dat productie en zorg veelal gedaan werden door migrant-arbeiders. Toen de opstand uitbrak, gingen die niet staken. Ze voegden zich niet bij de opstand, gaven er niet de slagkracht aan die stakende arbeiders in Tunesië en Egypte aan de revoluties daar hadden gegeven. Integendeel: ze wilden weg. Niet zo vreemd: het betrof hier arbeiders uit zuidelijker Afrikaanse landen, die vaak doelwit waren van grof racisme, en door opstandelingen nogal makkelijk uitgemaakt werden voor huurlingen van Kadafi. Zulke huurlingen waren er wel, maar dat is geen reden om mensen op basis van afkomst voor Kadafi-handlanger uit te maken. Resultaat van de hele toestand was dat precies de sociale kracht die elders een opstand tot revolutie hielp uitgroeien, in Libië die rol niet speelde. Waar Tunesische en Egyptische opstandelingen mede wonnen via stakingen, wonnen hun Libische collega-rebellen via westerse militaire interventie, met alle contrarevolutionaire gevolgen van dien.

In dezelfde tijd begonnen in Syrië ook protesten, aanvankelijk vooral in verarmde provinciesteden, later ook in de hoofdstad Damascus. Dodelijke repressie was het antwoord van Assad. Met scherp schietende veiligheidstroepen, niet zomaar politieagenten met rubber kogels, traangas en een waterkanon. Het aantal slachtoffers vloog omhoog. Al snel gingen opstandelingen zich bewapenen, al snel waren er deserterende regeringsmilitairen die het verzet steunden. Bijna tegelijk begonnen Arabische buurlanden en Turkije opkomende rebellenclubs te ondersteunen, soms na ze zelf te hebben opgericht. Dit waren veelal reactionaire fundamentalistische soennitische groepen.

Het bewind kon met enige reden zeggen: als zulke lui de baas worden, dan lopen christenen, sjiieten en alawieten gevaar. Vooral alawieten maakten prominent deel van het bewind uit. Maar opstandige soennieten konden met evenveel recht zeggen: zolang dit bewind heerst, wordt de soennitische meerderheid niet gehoord. Soennitische moslims maakten de meerderheid uit in het land. Maar lang niet alle soennieten waren reactionaire fundamentalisten, net zo min als alle alawieten fans waren van Assad. Door de strijd tot een burgeroorlog tussen op etniciteit en geloof gebouwde groepen te maken, werd een opstand voor vrijheid en zelfbestuur, een strijd met anarchistische dimensies en implicaties, omgevormd tot een bittere burgeroorlog, goeddeels langs etnisch-godsdienstige lijnen.

De VS deed haar duit in het zakje door sommige oppositiegroepen halfslachtig te helpen. Rusland en Iran grepen vooral vanaf 2015 grof in, met milities en met luchtaanvallen, en hielpen het regime uiteindelijk om een groot deel van het land weer in haar gewelddadige greep te krijgen. Helemaal dood is de revolutie niet: in sommige plaatsen functioneren nog steeds comités zoals die in de begintijd van de opstand waren opgekomen. En in Noord-Syrië, ook bekend als Rojava, had de Koerdische YPG intussen vanaf 2012 haar, onder lezers van dit blad bekende, zelfbestuursproject op gang gebracht in gebied dat het regime ontruimde om haar troepen elders te kunnen gebruiken. Het is een project dat – met onberekenbare Amerikaanse steun, en tegen agressie door vooral Turkse militairen – nog steeds functioneert. Het ziet er uit als magere restanten. Maar het zijn ook tekenen dat het revolutionaire vuur niet is gedoofd.

door Peter Storm

rubriek

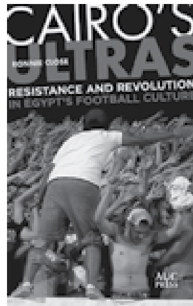
Sjakoo's boekentips

In 2011 begon de Arabische Lente met protesten, opstanden en een gewapende strijd tegen de zittende regimes. Het begon in Tunesië en niet veel later ook in Libië, Egypte, Jemen, Syrië en Bahrein. Ook vonden er grote demonstraties plaats in Iran, Libanon, Jordanië, Koeweit en Oman. Het werd een strijd tussen, vaak religieuze, elites en de volksbewegingen die meer democratie wilden en vooral politieke inbreng, een grotere economische gelijkheid en tegen de heersende corruptie en de gemanipuleerde verkiezingen.

Halverwege 2012 werden deze bewegingen onderdrukt doordat de autoriteiten met veel geweld van politie, leger en milities reageerden, vaak gesteund door andere regimes in het Midden-Oosten en door het Westen (Europa en de VS). Zelfs in Tunesië, waar de revolutie begon en behoorlijk van de grond leek te komen werd deze in de kiem gesmoord door een islamitische partij die het protest inpalmde (vergelijkbaar met Egypte kort na de val van Mubarak). Ook daar is men terug bij af. Toch bleven er grote conflicten bestaan, zoals de oorlog in Syrië, de gewapende conflicten in Irak en de burgeroorlog in Jemen.

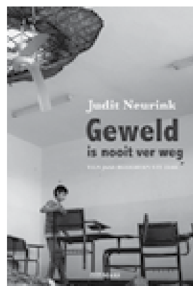
In 2019 braken er weer opstanden uit in Irak, Libanon en Gaza, en recentelijk demonstraties in Iran, terwijl de opstand in Libanon nog steeds gaande is; deze worden vaak gezien als de voortzetting van de Arabische Lente.

De eerste twee boeken die besproken worden gaan over Egypte en Irak, daarna komt de nadruk te liggen op Syrië, de Koerden en de Palestijnen.

Een fascinerend boek is *Cairo's Ultras: Resistance and Revolution in Egypt's Football Culture*, geschreven door Ronnie Close, een schrijver en interdisciplinaire kunstenaar die in Caïro woont. Hij heeft in Egypte, Brazilië en Palestina onderzoek gedaan naar de ultra's, de harde kern van de aanhangers van een voetbalclub. In de geschiedenis van de twee ultra-blokken, respectievelijk Al-Ahly en White Knights in Caïro, analyseerde Close hun rol in de opstand van 2011. Hij beschrijft hoe deze voetbalsupporters een gemeenschap vormden bij de club die ook inhoud gaf aan hun leven. Deze ultra-communities hadden altijd al een slechte verhouding met de machthebbers en politie en leger. Zij raakten betrokken bij de straatprotesten in Egypte. Close laat zien hoe deze voetbalsupporters hun eigen subcultuur opbouwden en via hun sociale netwerken meededen aan de revolutionaire straatprotesten tegen Mubarak en zijn directe opvolger Sisi. Ze kregen ook te maken met ongekend harde repressie van staatszijde. Het ergste geval was het bloedbad in Port Said waar tientallen Al-Ahly ultra's gelyncht werden of in het gedrang omkwamen na te zijn aangevallen door regeringsgezinde ultra's van de voetbalclub Al-Masry. Men gaat er algemeen van uit dat dit een door de Egyptische overheid gestuurde actie is geweest.

The American University Press 2019
ISBN 9789774169212
256 pagina's, € 34,95

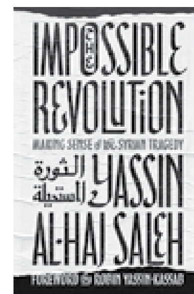

Judit Neurink schreef *Geweld is nooit ver weg: Tien jaar berichten uit Irak*. Neurink is journaliste en woonde van 2008 tot 2019 in Irak waar ze de wederopbouw van Iraaks-Koerdistan meemaakte, de opmars van ISIS en de ontvoering van en moord op duizenden Jezidi's. Zij zag hoe het land uiteenviel op basis van etniciteit en religie en dat de roep om een sterke leider toenam. Eind 2019 zag ze hoe jonge Irakezen met hun Tuk-tukrevolutie in opstand kwamen tegen de corruptie, de uitzichtloosheid en het geweld.

In dit boek blikt ze terug op een bewogen decennium, en toont de lezer de culturele diversiteit, diepgewortelde conflicten en hoogte- en dieptepunten van een tumultueus land, waar een vreedzame toekomst een haast onhaalbare droom lijkt.

De Vrije Uitgevers 2020
ISBN 9789491921681
285 pagina's, € 22,99

Op 15 maart, jongsleden, herdachten vele Syriërs het begin van de vreedzame revolutie van negen jaar geleden. Vanaf 2011 is er een aanvankelijk geweldloze strijd gaande in Syrië die later uitmondde in een sektarische burgeroorlog. In het begin ging het om een beweging die bestond uit een netwerk van lokaal georganiseerde revolutionairen die zich in raden organiseerden. Naarmate de repressie heftiger werd doken er sektarische groeperingen op die op veel plekken de overhand kregen. Ook een aantal landen in de regio en daarbuiten raakten betrokken en binnen Syrië ontstonden een aantal politieke of religieuze bewegingen met een gewapende tak, zoals de YPG van de Koerden, maar ook IS en organisaties verwant aan Al Qaida.

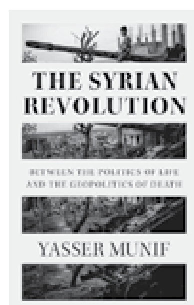
Yassi Al-Haj Saleh is een politieke dissident, die zestien jaar lang gevangen zat en nu in ballingschap leeft. In zijn boek *The Impossible Revolution: Making Sense of the Syrian Tragedy* beschrijft hij heel precies de gebeurtenissen die uitmondden in de opstand van 2011 en hoe die overging van een revolutie naar een regionale oorlog, waarin drie monsters hun vernietigende activiteiten ontplooiden: Assad's regime en haar bondgenoten, IS en andere jihadisten, en Rusland en de VS. Volgens velen gaat de strijd om de macht in Syrië tussen Assad en religieuze fanatiekelingen. Saleh toont aan dat de democratische volksbeweging, die de revolutie ontketende, er nog steeds is, maar van alle kanten wordt aangevallen.

Saleh beschrijft met verve de hoop en de doelstellingen van de revolutionairen en de tegenstellingen die ontstonden, zoals de militarisering van de revolutie, de groeiende dominantie van de islamisten en de interventies van regionale machten, wat uitmondde in wat hij noemt militant nihilisme.

Is revolutie onmogelijk? Saleh analyseert dat het geweld van het regime tegen de vredelievende demonstranten en vooral Assad's geweld tegen de oppositie enorm was. En dat geweld werd steeds erger door middel van martelingen, lukrake bombardementen, vatenbommen (explosieve wapens die gemaakt worden door olievaten, gascilinders en watertanks te vullen met explosieven en schroot om de fragmentatie te bevorderen) en het systematische bombarderen van grote steden en dan vooral scholen, markten en ziekenhuizen. Daar bovenop reageerden de VN en andere globale spelers nauwelijks of stelden onderhandelingen voor die niets opleverden.

Haymarket 2017
ISBN 9781849048668
332 pagina's, € 17,95

Om de Syrische revolutie te begrijpen is een analyse van onderop nodig, dus het zoeken en analyseren van waar en wie het verzet tegen Assad vorm gaven.

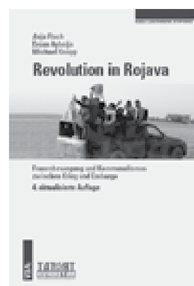

In *The Syrian Revolution* kijkt Yasser Munif op microniveau naar de politiek van de revolutionaire bewegingen en beschrijft hij hoe steden werden bestuurd, hoe de voedseldistributie werd geregeld en hoe het ondergronds verzet toenam in gebieden waar de Syrische overheid de baas was. Aan de ander kant bekijkt hij het macroniveau. Het Syrische regime is niet democratisch, destructief en contrarevolutionair. Het Westen, de regionale machten en de internationale instituties kijken door de macrolens naar het Syrische conflict en daardoor negeren ze de revolutionaire bewegingen, of ze doen er alles aan om die kapot te krijgen. Munif bestudeert de interactie tussen het Syrisch regime en de revolutionaire bewegingen en maakt daarbij gebruik van interviews. Hij richt zich vooral op de situatie in Aleppo en Manbij.

Op macroniveau, dus vanuit het perspectief van het regime, ziet hij alleen maar doden, maar vanuit het microniveau, dat van de volksbewegingen, ziet hij het licht.

Pluto Press 2020
ISBN 9780745340722
208 pagina's, € 27,95

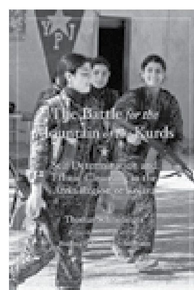
De Koerden in Syrië konden door de oorlog delen van Syrisch Koerdistan veroveren. In 2013 begon de Rojava Revolutie. In 2018 viel het Turkse leger, geholpen door de Free Syrian Army het kanton Afrin binnen en werden zo'n 150.000 tot 200.000 Koerden verdreven.

In *Revolution in Rojava: Democratic Autonomy and Women's Liberation in Syrian Kurdistan*, geschreven door Michael Knapp, Anja Flach en Ercan Ayboga beschrijven de auteurs hoe in de Rojava-kantons een radicale democratische samenleving wordt opgebouwd. Vanuit kleine gemeenschappen, die uitgaan van de gelijkheid van man en vrouw en anti-kapitalistisch zijn, worden confederaties gevormd. Het is de toepassing van de ideeën van de in Turkije gevangen zittende PKK-leider Abdullah 'Ápo' Öcalan gebaseerd op gendergelijkheid, democratie van onderop, een gedegen ecologisch beleid en een goed georganiseerd verzet tegen IS.

Dit boek brengt ooggetuigenverslagen van de revolutie en van strijders, persoonlijke observaties van de auteurs en uitgebreid bronnenonderzoek en verschaft inzicht in het verleden van de regio, maar ook geschiedenis en de geografische dimensies van de situatie. Daarna volgt een bespreking van de nieuwe samenleving in Rojava, waarin de auteurs deze vormen van democratie van harte toejuichen.

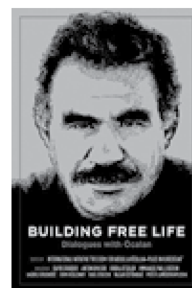
Pluto Press 2016
ISBN 9780745336596
272 pagina's, € 21,50

Thomas Schmidinger schreef *The Battle for the Mountain of the Kurds: Self-Determination and Ethnic Cleansing in the Afrin Region of Rojava*. De schrijver is politiek wetenschapper, antropoloog en heeft als specialisatie de Koerden. In het begin van 2018 viel Turkije het Koerdisch gebied van Afrin binnen en kwam een etnische zuivering op gang door de enorme stroom wegvluchtende Koerden. Dit gebied heet de 'Mountain of the Kurds' en is relatief rustig gebleven vanaf 2012, omdat het Syrische leger zich teruggetrokken had op een paar bases in het gebied en Assad en de PYD afgesproken hadden elkaar met rust te laten. De PYD kon daardoor een onafhankelijk bestuur invoeren en in 2014 werd het kanton Afrin onderdeel van Rojava. In 2017 vonden hier verkiezingen plaats en werd naar verluid een grote mate van autonomie ingevoerd voor religieuze en etnische groepen. Het kanton bood ook ruimte aan 300.000 vluchtelingen uit andere delen van Syrië. Door de Turkse invasie hebben deze vluchtelingen en bewoners opnieuw moeten uitwijken.

In dit boek beschrijft Schmidinger de geschiedenis van de regio en op basis van een aantal interviews met de bewoners van het gebied vertelt hij over de verschillende godsdiensten, de etniciteit van de mensen, hun politieke oriëntaties en hun levensomstandigheden.

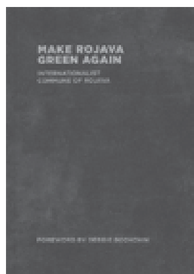
PM Press 2019
ISBN 9781629636511
148 pagina's, € 20,95

In het boek *Building Free Life: Dialogues with Öcalan* hebben een aantal schrijvers, activisten, dromers en academici, wiens ideeën gebruikt zijn door Öcalan, essays geschreven aan hem. Om een dialoog te beginnen over deze ideeen en concepten, zoals democratisch confederalisme, vrouwenemancipatie, maar ook over Marx, anarchisme en kapitalisme. In de gevangenis heeft Öcalan veel geschreven en veel mensen geïnspireerd, vooral in Rojava, en tegelijkertijd een debat onder geleerden en academici ontketend. Omdat Öcalan in de gevangenis zit kan er geen dialoog tot stand komen met hem, maar door deze artikelen te bundelen in een boek en in de hoop dat de gevangenisbewakers dit boek aan hem geven hopen de auteurs dat er toch een uitwisseling van ideeën op gang komt.

PM Press 2020
ISBN 9781629637044
256 pagina's, € 20,95

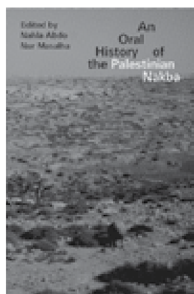
Make Rojava Green Again: Building an Ecological Society is geschreven door de Internationalist Commune of Rojava. De auteurs stellen de vraag waarom de sociale structuren van Rojava zoveel mensen inspireren. In dit boek wordt een visie op en

handleiding gegeven voor hoe een vrije en ecologische samenleving eruit kan zien. Ook wordt er een filosofische introductie gegeven over het idee van sociale ecologie met de stelling dat als de hiërarchie tussen mensen verdwijnt, de mens zijn relatie met de natuurlijke wereld kan herstellen.

Centraal in de politieke filosofie van Öcalan staat ecologie, hoewel daar in Rojava nog weinig van te merken is. De auteurs zijn vrijwilligers die naar Rojava kwamen om te helpen met het opbouwen van een nieuwe samenleving met de nadruk op de ecologie. Het eerste deel van het boek gaat over de theorie van sociale ecologie, dat ontwikkeld werd door Murray Bookchin en overgenomen werd door Öcalan, en hoe het moderne kapitalisme een sociale en ecologische crisis heeft veroorzaakt en hoe we dit kunnen oplossen.

Dog section Press 2018
ISBN 9780993543562
128 pagina's, € 9,25

In *An Oral History of the Palestinian Nakba* onder redactie van Nahla Abdo wordt uitgelegd dat de Nakba een belangrijk proces was en is. In 2018 was het zeventig jaar geleden dat de Palestijnen verdreven werden van hun land. Meer dan 720.000 Palestijnen werden gedwongen te vluchten – dit heet de Nakba (de ramp) – en is cruciaal voor de vorming van de Palestijnse identiteit en voor het opwekken van verzet tegen de bezetting. Door veel mondelinge getuigenissen hebben de auteurs een rijke bron aangeboord en geven ze inzicht in het leven van de Palestijnen gedurende de Nakba. In dit boek worden de ervaringen van de Nakba weer tot leven gebracht en laten de auteurs zien dat het essentieel is voor de Palestijnse geschiedenis en het Palestijns collectief geheugen. Belangrijk is dat de schrijvers de Nakba zien als een proces en niet als een gebeurtenis. En door dat proces was en is er een duidelijke Palestijnse identiteit.

De uitwerking van de Nakba en de Nakba als genocide zijn de centrale thema's die worden uitgewerkt in vijf delen: de kennis over de Nakba en de persoonlijke ervaringen van mensen; de stemmen van vrouwen en de mondelinge overleveringen in de Palestijnse gemeenschappen; specifieke Nakba ervaringen in dorpen en steden; en de Nakba herinneringen van mensen die nu wonen in Gaza en de diaspora. Elk deel benadrukt de onderdelen van het koloniaal geweld als een historisch proces wat nog lang niet is afgelopen en daarmee wordt het Palestijns verzet en zijn anti-koloniale strijd benadrukt als een voortdurend proces.

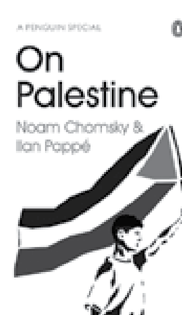
Zed Books 2018
ISBN 9781786993502
324 pagina's, € 28,95

Ilan Pappe is historicus en een bekende Israëlische dissident die in ballingschap leeft in Engeland. Hij heeft een vlot leesbaar boek geschreven met uitgebreide documentatie over de Palestijnen, *Ten Myths about Israel*. In elk hoofdstuk behandelt hij één van deze mythes, voorzien van een gedegen bibliografie en voetnoten voor als je je kennis verder wilt verdiepen. De tien mythes worden nog steeds gebruikt door de mainstream media en geaccepteerd door veel regeringen. Pappe doet onderzoek naar het 'feit' dat Palestina een leeg land was toen de Balfour Declaration werd uitgevaardigd, naar het opkomende zionisme en de rol die het speelde in het opbouwen van een natiestaat. Ook onderzoekt hij de vraag of de Palestijnen vrijwillig hun land verlieten en of de Zesdaagse Oorlog (1967)geen keuze was. Verder gaat hij in op de Camp David en Oslo overeenkomsten en de Israëlische verklaringen voor de aanvallen op Gaza. En als laatste betoogt hij dat de tweestatenoplossing niet levensvatbaar is. Pappé is voorstander van een humanistische en socialistische binationale staat met gelijke rechten voor al haar burgers.

Verso 2017
ISBN 9781786630193
192 pagina's, €14,95

Ilan Pappe heeft samen met Noam Chomsky ook een boek geschreven, *On Palestine*. Het eerste deel van het boek bevat dialogen tussen Chomsky en Pappe over het verleden, heden en de toekomst. Deze gesprekken worden begeleid door Frank Barat. In de inleiding schetst Pappe vier paradoxen: als eerste het feit dat de internationale publieke opinie de mensenrechtenschendingen door Israël veroordeelt , maar Israël wel steun van veel regeringen krijgt. De tweede is de vraag waarom Israël zich niets aantrekt van de publiek opinie. De derde paradox is dat de Palestijnse solidariteitsbewegingen niet de zionistische ideologie tot hun belangrijkste punt van kritiek maken, want zionisme is de bron van Israëlische misdaden. Het vierde punt is dat de Israëlische propaganda het conflict als erg gecompliceerd presenteert, terwijl Israël een vestigingskolonie is, waar mensen zich vestigen en de inheemse bevolking onderdrukken, wegjagen en vermoorden. Pappe ziet vredesonderhandelingen noch de tweestatenoptie als een oplossing, omdat Israël een geheel historisch Palestina wil zonder Palestijnen. Hij wil een binationale staat met gelijke rechten voor alle ingezetenen.

Chomsky is voorstander van een tweestatenoplossing, hetgeen een curieus standpunt is voor iemand die zichzelf als 'anarchist' typeert, hoewel hij toegeeft dat het Palestijns gebied dan zou bestaan uit kantons omsingeld door Israël. Beide wetenschappers gebruiken niet het argument van zelfbeschikkingsrecht van de Palestijnen.

Penguin 2015
ISBN 9780241973523
215 pagina's, €10,95

Al de besproken boeken zijn verkrijgbaar/bestelbaar bij de betere boekhandels (Fort van Sjakoo te Amsterdam, Rosa te Groningen en Boekhandel Opstand te Den Haag).

Het Fort van Sjakoo verzorgde deze rubriek en heeft de boeken ook op voorraad. Ondersteun de enige alternatieve boekhandels van Nederland en bestel je boeken dáár.

Fort van Sjakoo,
Jodenbreestraat 24 te Amsterdam,
020-6258979
info@sjakoo.nl, sjakoo.nl.

rubriek
Reflectie en opruiing

NO BORDERS
JUST HORIZONS
ONLY FREEDOM

Ins Blaue hinein – en dan weer naar de straat

Het Midden-Oosten, eurocentrisme en verzet

Ditmaal zal ik het werkelijk eens kort houden. Over het Midden-Oosten heb ik alleen een tweedehands mening. Waarom zou ik je ermee vermoeien? Maar uiteraard ga ik dat toch even doen.

Zoals ongetwijfeld door anderen in dit blad beter geïnformeerd en doorvoeld beargumenteerd is 'ons' beeld van het Midden-Oosten doortrokken van eurocentrisme en vele andere kwalen. De islamiet, de Arabier, Turk, Pers – is er een verschil dan? – zijn duidelijk de Ander. En wij weten van oudsher wel, wat we met Anderen aan moeten.

Zeker zo erg is de manier waarop zelfs allerlei rechts tuig zich tegenwoordig schijnbaar zonder schaamte linkse en feministische termen toe-eigent om op die Ander neer te beuken. 'Ze zijn homofoob', zegt zelfs de uitgesproken homofoob. 'Ze behandelen vrouwen niet netjes'. Wat? When have you ever? Gelukkig ja, dat men in Nederland in het geheel niet verknipt, repressief en patriarchaal omgaat met iedereen die geen witte man met een bepaalde positie is. Koek en ei hier, toch?

De term Midden-Oosten zelf is natuurlijk ook nogal typisch. Als je hier Geschiedenis krijgt op school, valt met een beetje mazzel nog de term Mesopotamië, waarna dan Egypte, Griekenland – Athene goed, Sparta slecht, en dit alles uiteraard als voorbereiding op de glorieuze Vrijheid die we hier blijkbaar genieten. En dan natuurlijk Rome. Spannende geschiedenis maar ook heel populair bij Thierry. Daarna ontspoort het verhaal nog verder, wanneer onder de noemer 'Middeleeuwen' aangenomen wordt dat alles buiten Europa irrelevant is. 'Maar we leren toch ook over Amerika?', probeerde onze geschiedenisleraar nog. Ja, vanaf 1492 ja.

Eindelijk wint tegenwoordig het idee terrein, dat de dominantie die een aantal koloniale machten na dat jaartal hebben opgebouwd, geen excuus is om andere geschiedenissen zo grof te vergeten. Dat we de Geschiedenis van 'Het Westen' vooral kunnen gebruiken om haar repressieve instituties aan te vallen. En dat 'Het Midden-Oosten' en Centraal-Azië tot voor die westerse machtsovername vanaf de vroegmoderne tijd, in veel opzichten het centrum van de Euraziatische wereld waren.

Neer dus met het eurocentrisme, de grensmuren, de uitbuiting en de export van oorlog en voorwaarts met de autonome zones, dekoloniale bewegingen, feminisme hier en daar, en het verzet in het algemeen. Ik zie ernaar uit om in dit nummer meer te lezen over hoe diverse groepen in verschillende landen hieraan bijdragen.

door Fritz van den Aerlenbeeck

Midden-Oosten grootste groeimarkt wapenhandel

Actie blijft nodig

Het Midden-Oosten is wereldwijd de grootste groeimarkt voor internationale wapenhandel, zo blijkt uit recente cijfers van het Zweedse onderzoeksinstituut SIPRI. In de periode 2015-2019 was de wapenexport naar deze regio 61% hoger dan in de vijf jaar daarvoor, en maakte daarmee 35% van de totale wereldhandel uit. Deze wapens, die grotendeels uit westerse landen komen, houden de oorlogen en repressie gaande.

De cijfers

Saoedi-Arabië was de afgelopen jaren wereldwijd de grootste importeur van wapens, vooral afkomstig uit de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Ook Egypte, de Verenigde Arabische Emiraten (VAE), Irak en Qatar behoren tot de top tien van grootste wapenimporteurs. Een andere militaire macht in de regio, Turkije, laat juist een afname van internationale wapenaankopen zien. Dat heeft echter vooral te maken met de opbouw van een eigen wapenindustrie, gesteund door jarenlange overdracht van technologie en kennis door andere landen, waaronder Nederland. Ook voor Israël geldt dat het een grote eigen militaire industrie heeft, die bovendien nauw verbonden is met de krijgsmacht.

De meeste landen in het Midden-Oosten leunen zwaar op wapenexporten vanuit westerse landen, naast de VS en het VK ook Frankrijk, Duitsland, Spanje en Italië. Nederland was een belangrijke leverancier voor Jordanië, onder meer van door de krijgsmacht afgestoten F16-gevechtsvliegtuigen en pantservoertuigen, en voor de VAE, waaronder twee schepen voor de kustwacht. Landen die minder goed liggen bij het Westen, zoals Iran en Syrië, krijgen wapens veelal uit Rusland en in mindere mate China. Vanwege, soms tijdelijke, spanningen met de VS, verschoven ook Turkije en Egypte hun aankopen deels in die richting.

De gevolgen

Het hoeft weinig betoog dat de constante en toenemende stroom van wapens naar het Midden-Oosten een grote bijdrage levert aan het voortduren van de oorlogen in Jemen en Syrië, de interne gewapende conflicten in Irak en Turkije, de Israëlische onderdrukking van de Palestijnen en de repressie en mensenrechtenschendingen in nagenoeg alle landen in de regio.

De meeste landen in het Midden-Oosten leunen zwaar op wapenexporten vanuit westerse landen

Vooral de oorlog in Jemen, waar nu wankele pogingen tot een wapenstilstand worden onderno-

men omdat vooral Saoedi-Arabië genoeg begint te krijgen van het slepende conflict of op z'n minst een gevechtspauze ambieert, is steeds weer gaande gehouden door de blijvende aanvoer van buitenlandse wapens. Wapens die grif geleverd bleven worden omdat de regeringen van de uitvoerende landen meer belang hechten aan de belangen van de wapenindustrie, oliebelangen en goede relaties met bondgenoten in een chaotische en deels vijandige regio dan aan vrede en mensenrechten.

Waar de oorlog in Jemen in de meeste gevallen dus onvoldoende aanleiding was om wapenembargo's in te stellen tegen de deelnemende landen, was de nasleep van de moord op de kritische Saoedische journalist Khashoggi in het Saoedische consulaat in Turkije uiteindelijk wel reden voor een aantal landen om wapenleveranties aan Saoedi-Arabië op te schorten of te beperken. Dit gold voor onder meer Duitsland, Nederland, Denemarken, Finland, Noorwegen en Canada. Recent, kort na het aankondigen van de wapenstilstand in Jemen, liet die laatste dit beleid al weer varen. Een groot, eerder stilgezet, contract voor de levering van pantservoertuigen werd, na nieuwe onderhandelingen, weer opgepakt. Eerdere leveringen in het kader van dit contract liepen onder meer via Nederland.

> De Nederlandse regering schuift zijn eigen exportbeleid opzij en geeft de Verenigde Staten volledig de vrije hand te besluiten waar deze wapens naar uitgevoerd worden

Rol en beleid Nederland

De Nederlandse regering zelf heeft, na lang aandringen vanuit actiegroepen, ngo's en linkse politieke partijen, de wapenexport naar een aantal landen in het Midden-Oosten de afgelopen jaren ingeperkt. Onder druk van een Kamermeerderheid werd al enige jaren een terughoudend beleid gevoerd ten aanzien van de wapenexport naar Saoedi-Arabië en andere bij de Jemenoorlog betrokken landen. Dit was bepaald nog geen waterdicht beleid: er werden heel wat exportvergunningen geweigerd, maar vooral leveringen voor maritiem gebruik ontsprongen nogal eens de dans. Zo gingen naast de genoemde patrouillevaartuigen voor de VAE ook radarsystemen van Thales, ingebouwd in Franse schepen, naar de Egyptische marine, die deelnam aan de zeeblokkade voor Jemen.

In november 2018 kondigde minister Kaag van Buitenlandse Handel een echte exportstop naar Saoedi-Arabië, de VAE en Egypte aan. Alleen als aangetoond kan worden dat te leveren militaire goederen niet ingezet gaan worden in Jemen kan eventueel nog een vergunning afgegeven worden. Nederlandse ministers pleitten bovendien, onder druk van de Tweede Kamer en met frisse tegenzin, binnen de EU en de VN-Veiligheidsraad, waar Nederland vorig jaar deel van uitmaakte, voor een internationaal wapenembargo. Daarvoor werd geen steun gevonden, nadat eerder bijvoorbeeld al herhaaldelijke oproepen door het Europees Parlement voor een Europees wapenembargo in de wind waren geslagen.

Waar het beleid ten aanzien van Egypte in de zomer van 2019 alweer werd losgelaten, vanwege de onbegrijpelijke redenering dat het land een te kleine rol in de oorlog in Jemen zou spelen om een exportstop te rechtvaardigen, werd na de Turkse inval in Noord-Syrië in oktober van dat jaar een gelijksoortig beleid voor dit land van kracht. Een dergelijk niet sluitend beleid blijft echter wel losse eindjes kennen. Zo laat het niet overgaan tot een officieel wapenembargo niet alleen de mogelijkheid tot wapenuitvoer naar Saoedi-Arabië, de VAE en Turkije open, het ontneemt de overheid ook de mogelijkheid de uitvoer van niet-vergunningplichtige goederen voor militair gebruik tegen te houden.

Wapenbedrijf Thales leverde diverse malen communicatieapparatuur (SOTAS) voor Saoedische tanks, die vrijwel zeker in Jemen ingezet zijn. Omdat deze communicatieapparatuur niet op de EU-lijst van militaire goederen staat, en in theorie ook voor niet-militaire toepassingen gebruikt kan worden, kan deze niet aan de toetsing voor een wapenexportvergunning onderworpen worden. Wanneer er een wapenembargo zou gelden zou deze echter wel

door middel van een zogenaamde catch all-regeling tegengehouden kunnen worden.

Ook op een ander vlak blijkt het terughoudende beleid ten aanzien van Saoedi-Arabië, de VAE en Egypte niet waterdicht. Zo kunnen Nederlandse onderdelen, die in de Verenigde Staten in militaire helikopters en vliegtuigen worden ingebouwd, onder meer in deze landen eindigen. De Nederlandse regering schuift zijn eigen exportbeleid opzij en geeft de Verenigde Staten volledig de vrije hand te besluiten waar deze wapens naar uitgevoerd worden.

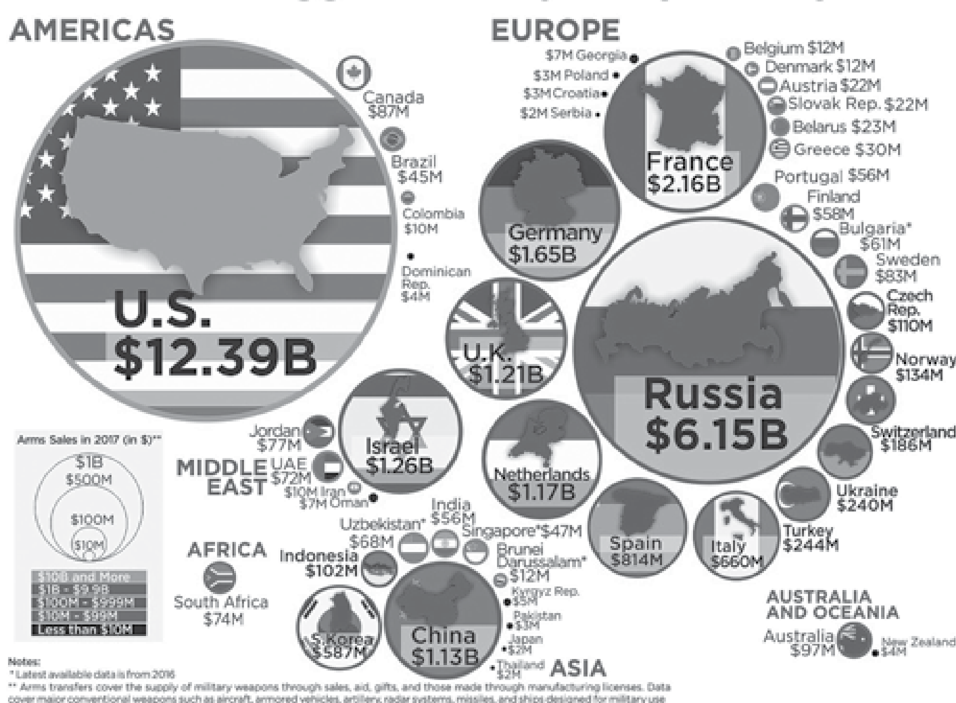
Daarnaast is de Rotterdamse haven de afgelopen jaren het toneel geweest van grootschalige doorvoer van munitie vanuit met name Tsjechië naar Saoedi-Arabië en de VAE. Tientallen miljoenen kogels vonden zo hun weg naar de oorlog in Jemen. Omdat de munitie in Rotterdam niet overgeladen werd, voerde de Nederlandse regering geen controle uit en stelde zich met een melding van deze doorvoer tevreden. Dit is onderdeel van staand beleid: bij doorvoer van wapens die zonder overlading via Nederland van of naar andere EU- of NAVO-landen gaan, vertrouwt de regering op de wapenexportcontrole in het land van herkomst. Ook al is uit en te na bekend dat het uitvoerende land, zoals Tsjechië, Europese wapenexportcriteria dermate soepel hanteert dat vrijwel nooit een exportvergunning geweigerd wordt.

Actie en rechtszaken

Anti-wapenhandel-, vredes- en mensenrechtengroepen voeren al jaren acties, lobby en campagnes voor het stopzetten van wapenexporten naar het Midden-Oosten, in het bijzonder naar Saoedi-Arabië. Zij zetten hiervoor diverse middelen in, met wisselend succes.

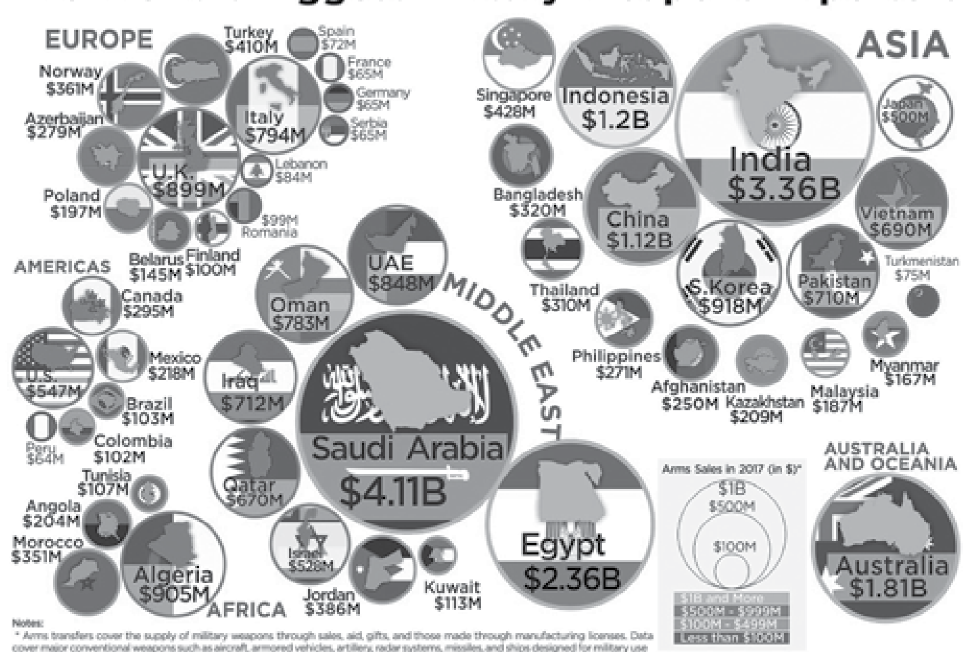
In een aantal landen voer(d)en dergelijke organisaties rechtszaken om wapenhandel naar Saoedi-Arabië, of (andere) specifieke wapenexporten, te stoppen. In het Verenigd Koninkrijk en België was dit succesvol, vooralsnog althans, want er lopen nog beroepszaken vanuit de kant van de overheid. Rechters bepaalden dat wapenexporten naar Saoedi-Arabië stopgezet moesten worden. In andere landen, waaronder Frankrijk, Italië en Nederland, werd echter bot gevangen bij de rechter. Dit lag meestal aan een combinatie van procedurele redenen en de houding van rechters dat, ook als mensenrechten en schendingen van internationaal recht in het geding zijn, beslissingen over wapenexporten door de politiek genomen moeten worden. In Nederland liep een zaak tegen de genoemde wapenuitvoer van Thales naar Egypte stuk op de redenering van de rechtbank dat belangengroepen niet kunnen procederen tegen het afgeven van wapenexportvergunningen. Wapenbedrijven, daarentegen, hebben wel de mogelijkheid in beroep te gaan tegen het weigeren van een exportvergunning.

Andere activisten kozen voor een meer directe aanpak. Toen in mei vorig jaar bekend werd dat twee Saoedisch schepen in diverse Europese havens wapens wilden gaan inladen konden zij in nagenoeg elke haven waar ze aanlegden op protest rekenen. In Frankrijk en Italië weigerden havenarbeiders wapens op de schepen te laden. In het Franse Marseille verklaarden leden van de vakbond CGT eind mei dat zij ‘in geen geval wapens of munitie voor oorlog zouden laden’ op het Saoedische schip *Bahri Tabuk*. Twee weken eerder moest het andere schip dat wapens op kwam halen, de *Bahri Yanbu*, ook al zonder te kunnen laden de havens van Le Havre en Genua verlaten. Een dergelijke serie protesten herhaalde zich in februari dit jaar: in België besloot het schip uiteindelijk wegens acties niet aan te leggen in de Antwerpse haven, waarna het ook in het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Spanje en Italië met stevige protesten in havens te maken kreeg. Helaas wist het, onder zware beveiliging, vaak ‘s nachts, in een aantal havens toch geladen te worden.

De bedrijven die de oorlog in Jemen van wapens en munitie blijven voorzien, en hun financiers, ontspringen de dans ook niet. De ngo Facing Finance onderzocht het investeringsgedrag van tien grote Europese banken, waaruit blijkt dat zij de afgelopen jaren enkele tientallen miljarden euro’s hebben gestoken in grote wapenbedrijven die aan bij de Jemenoorlog betrokken landen leveren. De jaarvergadering in 2019 van het Duitse Rheinmetall, dat als onderaannemer onderdelen voor Italiaanse wapens voor Saoedi-Arabië blijft leveren, kreeg te maken met protesten van onder meer Greenpeace voor de deur en met een veertig minuten durende verstoring van de vergadering zelf, doordat activisten het podium opklommen. In Leiden kreeg het hoofdkantoor van Airbus,

op de dag van de jaarvergadering in Amsterdam (10 april), bezoek van een lawaaiige demonstratie van Stop the War on Migrants en Anarchistische Anti-deportatie Groep Utrecht. Geplande protesten bij aandeelhoudersvergaderingen van diverse bedrijven moesten dit jaar afgeblazen worden wegens het coronavirus en de daarbij horende maatregelen. De vergaderingen zelf gingen vaak vooral digitaal wel door.

De oorlog in Jemen is nog niet ten einde, net zoals de andere conflicten en de repressie en mensenrechtenschendingen in het Midden-Oosten. Europese regeringen zijn maar zeer moeilijk, en in andere gevallen tot nu toe absoluut niet, te bewegen te komen tot het enige verantwoorde wapenexportbeleid in deze: een stop op alle leveringen aan de betrokken landen. Des te belangrijker is het dat anti-wapenhandelactivisten en mensenrechtenverdedigers druk op de ketel houden: door onderzoek, (directe) acties, lobby en andere verzinbare middelen. Hoeveel er ook blijft misgaan, het werpt z'n vruchten af.

door Mark Akkerman (Stop Wapenhandel)

Verklaring van DAF over de Syrische oorlog en de vluchtelingencrisis van de staat

De oorlog tegen Syrië neemt in omvang toe

De lang verwachte ontwikkelingen begonnen in Idlib, waar de laatste episode van de oorlog en ook de laatste groep door de Turkse staat gesteunde jihadistische benden waren vastgelopen. De eenheden van het Turkse leger werden in de nacht van 27 op 28 februari door een luchtaanval getroffen, kort vóór het 'ultimatum' dat de Turkse regering aan het Syrische leger had gegeven om zich terug te trekken uit haar posities in Idlib. Volgens officiële cijfers zijn als gevolg van deze luchtaanval 24 soldaten gedood. Volgens de Turkse regering werd die door Syrië uitgevoerd.

In een verklaring van het Russische ministerie van Defensie staat in een boodschap gericht aan Ankara dat de eenheden van het Turkse leger de observatieposten, die waren vastgesteld in overeenstemming met het Verdrag van Sotsji, niet hadden mogen verlaten. De 'harde' boodschap in de verklaring van het ministerie was: '[D]e Syrische luchtmacht voert operaties uit tegen doelen van de HTS (Hayat Tahrir al-Sham, het Bevrijdingscomité van de Levant) en de eenheden van het Turkse leger mogen in dit aangewezen gebied niet aanwezig zijn.' Met deze verklaringen maakte Rusland met nadruk duidelijk dat de Turkse regering samenwerkte met de HTC, een opvolger van Al Qaida (Al Nusra), dat door de gehele wereld als een terroristische organisatie wordt gezien.

De oorlog neemt snel in omvang toe, de heldenretoriek van de staat eveneens, getuige ook de snelheid waarmee de media hun oorlogstenue aantrekken en het feit dat bijna heel de oppositie zich snel aan de situatie aanpast. De laatste luchtaanval is één van de historische wendingen in Syrië sedert 2011. We hebben zo'n historische wending meegemaakt op 13 mei 2013 na de bomaanval op Reyhanli, die de levens van 53 mensen opeiste. Al is niet gezegd hoe en waarom Turkije toen met Syrië 'in oorlog was', we voelden andere schokkende afspiegelingen van de oorlog zeer dicht in onze geografische nabijheid tijdens de slachtingen in Suruç, Ankara, Reina, Istanbul en het vliegveld Yeşilköy in de daarop volgende jaren.

Het oorlogsopportunisme van de staat

Anderzijds is het 'nut' van Syrische oorlog, die voor de volkeren zulke verwoestende effecten heeft, voor de regionale en wereldmogendheden, met name voor Turkije zelf, zonneklaar. De Turkse staat maakte gebruik van de burgeroorlog in Syrië voor het toenemend nationalisme in de binnenlandse politiek en de toepassing van onderdrukking, zoals de noodtoestand tegen de oppositie op straat. Eveneens kwam Turkije met zijn militaire en bestuurlijke aanwezigheid in regio's als Afrin, het Schild van de Eufraat (Jarabulus) en Serekanye (Ras al-Ayn) de neo-ottomanistische beloften aan haar nationalistische en conservatieve achterban na.

Wij weten dat oorlogen de procedures van de staat zijn om de oppositie binnen haar grenzen te onderdrukken, om stemmen tegen de macht tot zwijgen te brengen, demonstraties tegen te houden en de maatschappij te doen wennen aan praktijken van de 'noodtoestand'. De 'democratische' praktijken van de staat worden met het oorlogsproces opgeschort. Sociale druk en gedwongen passiviteit nemen toe.

Oorlogen zijn procedures van de staat om de oppositie binnen haar grenzen te onderdrukken

Het voortdurende oorlogsproces zal worden gebruikt om de toenemende drukmechanismen tegen de maatschappij te mobiliseren. 'Gewelddadige' woorden en daden tegen de tegenwoordige functionarissen zullen worden bestraft en het staatsgeweld zal steeds prominenter worden. Enerzijds zal de staat deze processen naar believen vormgeven, anderzijds zal zij de oorlog gebruiken voor haar economische doelstellingen.

De oorlog als oplossing van de economische crisis

De economische crisis vernietigt het leven van de onderdrukten en door de oorlog wordt de economische crisis verdoezeld! In december werd het minimumloon bepaald op 2324 lira! Volgens mededelingen van de vakbonden is de maandelijkse uitgave voor voeding (de hongergrens) 2219,45 lira, nodig voor een gezin van vier personen om gezond, evenwichtig en redelijk te kunnen bestaan. Dus is voor de arbeider slechts 105 lira boven de hongergrens geschikt geacht. Bovendien werkt in Turkije 43 procent van de arbeiders voor het minimumloon. In hetzelfde jaar zijn de begrotingsuitgaven van de Turkse staat voor het leger 19 miljard dollar. Volgens gegevens van 2019 bestaat het vermogen van vijfentwintig miljardairs en werkgevers in Turkije uit 43,1 miljard dollar. Het aantal arbeiders dat in de afgelopen zes jaar zelfmoord pleegde omdat zij zichzelf en hun gezin niet konden onderhouden is 351!

De arbeider die zichzelf vóór het parlement in brand stak toen hij uitriep 'ik kan niet blijven leven' terwijl de bazen hun rijkdom lieten toenemen, de arbeider die zelfmoord pleegde omdat hij geen broek kon kopen voor zijn zoon, de jonge arbeider die zichzelf in brand stak voor de ogen van de burgemeester omdat hij geen baan kon vinden, de staalarbeider die zich uiteindelijk in een 1600 graden hete smeltpan wierp omdat hij met het loon dat hij ontving het einde van de maand niet haalde.

Voor enkelen onder hen die werken, is het geld in hun handen ontoereikend; anderen, die zoeken naar een baan en die niet kunnen vinden worden voor een hap brood afhankelijk van anderen. Terwijl de economische crisis de onderdrukten tot het punt bracht waarop zij zich het leven benamen, voegden de rijken geld aan hun geld toe door van de crisis een kans te maken en nieuwe oorlogen te veroorzaken, laat staan dat zij iets van hun rijkdom zouden hebben verloren. Nieuwe oorlogen betekenden voor hen nieuwe aanbiedingen. Het was de tijd van oorlogstoespraken op de televisie en decoraties, tranen en nieuwsberichten over 'martelaren' en toename van hun aandeel van de koek via onbetwistbare aanbestedingen.

Migranten als oorlogsdetail

Er werd bericht dat na de luchtaanval op het Turkse leger in de Syrische regio Idlib de staat had besloten niet meer te voorkomen dat migranten de grens over land en over zee naar Europa zouden overgaan. Ömer Çelik zei als woordvoerder van de AK-partij: 'Ons vluchtelingenbeleid is hetzelfde, maar er is een situatie waarin we niet langer in staat zijn vluchtelingen tegen te houden.' Veel migranten in Izmir, Canakkale en Istanbul werden naar de stranden en Thracië gestuurd. Europa werd bedreigd door de toenemende snelheid van de migrantenbeweging vanuit Turkije naar het Westen, wat in geval van verergering van de situatie in Idlib nog lang zou kunnen duren.

De staat, die bij elke gelegenheid migranten als een troefkaart uitspeelt, heeft dit na 27 februari dan ook enthousiast gedaan. De mensen die niet openlijk hun boodschap naar de Europese Unie en het Westen kunnen brengen, zoeken met gevaar voor eigen le-

ven steun in Syrië. De staat, die er niet voor terugdeinst migranten voor zijn strategische positie te gebruiken en dit door de media over de hele wereld uitzendt, probeert ruimte te maken voor zichzelf en probeert de staat 'als speler' te zijn in plaats van de staat waarbinnen 'spelletjes worden gespeeld'.

De strategische positie tussen staten

De oorlogsstrategie van de staat, die na afloop pas openbaar werd, is niet alleen gericht op politieke en economische winst in de bestaande regio. Het doel is ook een van de staten te zijn die 'invloed' hebben in het politieke strijdperk tussen staten. De staat, die ernaar streeft in dit strijdperk door middel van acties een plaats in te nemen, bijvoorbeeld door een partij in de oorlogen te zijn die van Libië tot Cyprus en van Egypte tot Syrië woeden, door een van de partijen te steunen, en zo rechtstreeks in de oorlog betrokken te worden, probeert op die manier zijn 'zelfbeschikte' binnenlandse politiek tot buiten de grenzen te versterken. Dit soort zelfbeschikking heeft zich ontwikkeld tot 'veroveringspolitiek' met nationalistische bedoelingen; in alle omstandigheden wordt binnen de grenzen steun verschaft door de nationale en conservatieve mentaliteit. Men probeert er legitimiteit aan te geven door het beeld op te roepen van de staat die invloed heeft op de buitenlandse politiek en door met agressieve politiek deze status te sanctioneren.

Voor wie bij iedere gelegenheid met epische retoriek lange termijndoelstellingen willen stellen (bijvoorbeeld 2023, 2071) zijn zowel de gebeurtenissen die we op 27 februari hebben meegemaakt als het verlies van levens op welke andere datum dan ook van geen belang. Terwijl elk megalomaan project dat in overeenstemming met de staatsideologie in elkaar is geflanst, gekenmerkt wordt door nationalistische intenties en heiligheid, worden over het verhaal van de in de oorlog verloren mensenlevens geen vragen gesteld en verdwijnt dat in de ambiguïteit van het martelaarschap van de staat. De mensen die omwille van de belangen van de staten als 'details' worden beschouwd, zal men de komende week, maand of het komende jaar niet herdenken.

De machthebbers aarzelen niet om ter wille van hun eigen belangen de levens van miljoenen mensen te roven, en zij zullen – zoals in elke oorlog – degenen die in deze oorlog worden onderdrukt verpletteren. Wat wij als onderdrukten moeten doen is geen pion worden in de oorlog van de macht. Wat we moeten doen is onze levens verdedigen die ze van ons af willen nemen, doorgaan met onze strijd tegen alle oorlogspropaganda en een vrije wereld opbouwen.

door DAF

vertaling: Jan Bervoets

Niemandsland in Pazarkule

Indrukken van de migrantencrisis aan de grens

Dagen na de aankondiging van de Turkse regering dat de grensovergangen op de grens naar Griekenland open zouden gaan wachten migranten die naar de grenspost Pazarkule in Edirne zijn vertrokken daar nog steeds. Feitelijk wachten er vijfduizend migranten op de grens, maar in de media is het aantal komende en gaande mensen bepaald hoger weergegeven, namelijk in de tienduizenden.

Terugkeren kunnen slechts mensen die nog geld hebben en in staat zijn terug te keren en een plek hebben om naar terug te keren. Een van de migranten die aan de grens stond te wachten is een Iraanse migrant die vier jaar in Turkije heeft gewoond. Hij legt uit dat in Turkije blijven geen positief resultaat geeft, ze kunnen geen eigen leven opbouwen. Hij zei ons dat hun enige hoop voorbij de grensovergang lag. Voor terugkeren hebben ze geen geld en ze hebben geen uitzicht op een dak boven hun hoofd. Dus bleven zij op deze strook grond achter, op de Turks-Griekse grens, die 'bufferzone' of 'verboden zone' wordt genoemd.

> Hij zei ons dat hun enige hoop voorbij de grensovergang lag

Van het eindstation van de bus in Edirne naar de grens

Zelfs bij het eindstation van de bus in Edirne, dat op ongeveer een half uur rijden naar de grensovergang Pazarkule ligt, wachten ongeveer duizend migranten. Van het busstation naar de grensovergang is er geen direct vervoer. Een taxi is moeilijk te vinden. Vind je die wel, dan is het moeilijk het tarief te betalen. Als ze merken dat hun klanten migranten zijn zeggen de meeste taxichauffeurs dat ze de taximeter niet zullen gebruiken. Ze vragen honderden lira's voor een rit die maximaal vijftig lira's zou moeten kosten. Enkele chauffeurs weigeren de passagiers en zeggen dat zij van migranten die naar een gesloten grensovergang willen gaan geen geld mogen aannemen of op zak hebben.

Wie transportmiddelen kan vinden, kan naar de grensovergang reizen. Maar de mensen die hebben vernomen dat de grens gesloten is wachten liever bij het eindstation van de bus, omdat het station een betere plek is.

Zelfs als de Griekse staat zou besluiten de grensovergang te openen dan is wegens het grote aantal migranten dat wacht voor de grensovergang Pazarkule de doorgang van zo'n menigte technisch onmogelijk. En toch worden migranten door Erdogan niet verwezen naar de Kapikule-overgang in plaats van Pazarkule, omdat men het risico wil vermijden dat de Kapikule-overgang, waar Griekse in- en export moet passeren, dicht gaat. Zo wordt de strategie van de Turkse regering duidelijk: zij weet dat de Griekse staat zijn grenzen niet voor migranten zal openen, toch verwijst zij migranten naar overgangen – die de economie niet zullen bedreigen – als ware een dreiging in de politieke onderhandeling.

met houtvuurtjes van takken uit de bossen te warmen en het een volgende nacht vol te houden met in elkaar geflanste hutjes, die ook van takken zijn gebouwd.

Voor zover we kunnen waarnemen komen maar weinig mensen uit Syrië in tegenstelling tot wat wordt beweerd. Naast veel Afghaanse, Iraanse en Turkmeense migranten zijn er ook migranten van veel Afrikaanse landen, vooral Algerije. De meeste immigranten die ons de gelegenheid gaven hen te interviewen of te spreken vroegen ons of de poort vandaag zou opengaan. De kans dat de poort werkelijk open gaat is voorlopig echter niet aan de orde.

Tussen de Turkse staatsgrens en de Griekse grens

Toch wachten er meer dan vijfduizend migranten onder moeilijke omstandigheden

Als je bij de Pazarkule-overgang komt zijn er veel douane- en politiecontroleposten. De douane heeft bij de poort een tweefasige versperring opgesteld. Alleen migranten kunnen langs de buitenste versperring. Het was voor ons mogelijk binnen de bufferzone 'point zero' te geraken door ons te mengen met de migranten en om de slagboom heen te lopen die we als pers niet zouden kunnen passeren.

In de bufferzone hebben ze aan de Turkse kant het prikkeldraad verwijderd, dit stukje van de beweringen van de regeringswoordvoerders is waar. Zo lang als deze uitzonderlijke migrantenstroom te zien is staan de douane en andere gerechtsdienaars enkel te wachten bij de grensposten en de speciaal opengezette versperringen. Zij beletten migranten dus niet de grens over te gaan.

Maar aan de Griekse kant is het hele doorgangsterrein gesloten houden niet genoeg. Het gebied is helemaal afgewerkt met extra hekwerk, prikkeldraad en soldaten. Juist vanaf daar hebben wetsdienaars van de Griekse staat de migranten met traangas aangevallen. Dat werd van verschillende zijden in het nieuws bericht, alsof het vier dagen lang verschillende aanvallen waren. De aanval gebeurde op de eerste dag onder het voorwendsel dat de migranten probeerden tegen de genoemde nieuwe 'maatregelen' in te gaan.

Voor nu is het niemandsland aan de Turkse kant van de grens en in de bufferzone tussen de twee kanten compleet met migranten gevuld. Ook al zijn de Rode Maan en met de staat verbonden vluchtelingenorganisaties begonnen met het uitdelen van maaltijden, er wachten er meer dan vijfduizend migranten onder moeilijke omstandigheden op het moment waarop de poort bij het 'Eregrens monument' zal worden geopend. Honger, ziekte en het ontbreken van enig onderdak zijn wel de meest schrijnende uitdagingen in de militaire zone tussen het bosgebied en de grenslijn. 's Nachts daalt de luchttemperatuur tot onder nul, en als de zon opkomt, begint het ijs te smelten. 's Nachts is het moeilijk om te slapen. In gebieden waar honderden kinderen rondlopen, proberen mensen zich

Als het gerucht rond gaat dat de poort open is pakken alle migranten in het gebied haastig hun tenten op, nemen hun benodigdheden en hun kinderen onder de arm en rennen met stralende ogen naar de poort. Dan duurt het vijf minuten of minder voor ze merken dat de poort nog dicht is. Ze keren weer terug naar hun vuurtje, dat nog niet is uitgegaan, met ogen die het licht hebben verloren. Er worden beslissingen genomen; er zijn mensen die doorgaan met wachten of een andere overgang proberen te vinden en er zijn mensen die het opgeven.

Strategieën tussen staten onderling

Het is duidelijk dat de Turkse staat bepaald niet wil dat de migranten in de bufferzone blijven wachten. Als het aantal wachtende mensen groter wordt, worden de nieuwe migranten met bussen op andere punten langs de grenslinie gedropt. En men zegt zelfs dat zij routes aangewezen krijgen om de rivier de Meriç over te steken.

Maar de laarzen van migranten die proberen de Meriç over te steken mogen het kustland aan de andere kant van de grens niet betreden als gevolg van het fascistische immigratiebeleid van de Grieken. Wie aan de grens wordt gepakt wordt gemarteld, tot zijn of haar onderbroek uitgekleed en over het prikkeldraad aan de Turkse kant geworpen. Er is zelfs verteld dat Griekse soldaten een

migrant hebben doodgeschoten toen hij per boot probeerde over te steken.

De toevloed van immigranten naar Edirne begon met de aankondiging van de woordvoerder van de AK-partij Ömer Çelik dat de grensbeveiliging zou worden opgeheven. 'Ons vluchtelingenbeleid is hetzelfde, maar er is een situatie ontstaan waarin we niet langer meer in staat zijn om de vluchtelingen tegen te houden.' Dat zou nog erger worden door een bericht dat volgens minister van Binnenlandse Zaken Suleyman Soylu 117.677 migranten de grens al waren overgestoken.

Al is de mededeling dat migranten de grens over zijn gegaan volledig onjuist, dit nieuwsbericht – bedoeld om het aantal immigranten aan de grens te doen toenemen – is gebruikt om de troef in de handen van de Turkse regering te versterken bij haar onderhandelingen met de EU rondom de oorlog in Idlib.

Je kunt nooit negeren wat met mensen is gebeurd die in het belang van staten van hun woonplaatsen zijn verdreven

Zelfs het aantal mensen dat normaliter de grens zou mogen overgaan kan de limieten niet overschrijden. Dat komt door de soldaten en de politie die de Griekse staat aan de grens heeft opgehoopt. Het aantal mensen dat via zee kan overvaren beslaat slechts vijf tot zes boten vol. De bewering van de regering dat meer dan honderdduizend migranten de grens over zijn gegaan heeft geen ander doel dan gelukwensen te ontvangen van de nationalistische en fascistische sectie voor de boodschap 'wij zijn nu Syriërs aan het wegsturen'. Op dit soort berichten volgen in verschillende streken van Turkije straatrellen van fascisten tegen Syriërs.

Er zijn miljoenen mensen – met name de president zelf – die een paar jaar geleden tegen de migranten heeft gezegd 'wat ze ook beweren, jullie zijn nooit een last', die vandaag met de woorden 'we hoeven ze geen eten te geven' dit willen vergeten en ontkennen. Je kunt proberen alles te ontkennen, maar je kunt nooit zomaar negeren wat met de mensen is gebeurd die in het belang van staten van hun woonplaatsen zijn verdreven. Die mag je niet vergeten.

door Mercan Doğan en
Furkan Çelik, (DAF)

vertaling: Jan Bervoets

rubriek
Interview

Interview met Kafeh, de anarchistische beweging in Libanon

Kafeh, de anarchistische beweging in Libanon, neemt actief deel aan de voortdurende revolutionaire opstand tegen de Libanese staat en zijn kapitalistisch economisch beleid. We hebben mensen van Kafeh geïnterviewd over hun kijk op de protesten en over de anarchistische organisatie in Libanon.

Wat zijn unieke kenmerken van de opstand in Libanon, in vergelijking met zoveel andere opstanden die overal ter wereld plaatsvinden?

De opstand van Libanon is uniek, omdat het een revolutie is tegen niet alleen één systeem of één symbool, maar tegen meerdere. Daarbij is het goed om te weten dat Libanon achttien sekten heeft, en dat elke sekte zijn stamhoofden en leiders heeft. Deze opstand vertegenwoordigt dus het volk dat zich verenigd heeft tegen die stamhoofden en leiders, die ons niets anders dan oorlog, gevechten, armoede en corruptie hebben gegeven. Wel heeft de opstand wat betreft de onderdrukking en de eisen enige overeenkomsten met de opstanden van andere landen.

> Deze opstand vertegenwoordigt dus het volk dat zich verenigd heeft tegen die stamhoofden en leiders

Over welke kwesties zijn de mensen het meest boos en wat was het keerpunt dat leidde tot zo'n wijdverbreide revolutionaire beweging in Libanon?

De hoofdgedachte is dat er over het land al gedurende ongeveer veertig jaar een oligarchie heerst en dat dit regime weigert op te geven. We zien zelfs dat vaders hun zonen en kleinzonen posities en bevoegdheden geven om hun corrupte manier van regeren voort te zetten. En als gevolg daarvan hebben de mensen, die lijden onder armoede, onveiligheid, economische en sociale crisis, geen andere oplossing gevonden dan in opstand te komen en dit regime omver te werpen.

Wat zijn enkele historische factoren die de voorwaarden hebben geschapen voor een revolutionaire opstand in Libanon?

Het onwrikbare kartel van heersers en hun families dat diep in de geschiedenis van Libanon geworteld is door het feit dat het regionale clans zijn, die leiding voeren over de religies en sektes.

Wat zijn voor jullie anarchisten een paar doelstellingen bij jullie betrokkenheid bij de protesten?

De omverwerping van het regime is een grote eerste stap, evenals de vervolging en bestraffing van de corrupte leiders en de afschaffing van de sektarische wetten.

Wat zijn enkele van de anarchistische en revolutionaire leuzen die jullie in protesten hebben geroepen of als graffiti hebben geschilderd?

Die zijn allemaal in het Arabisch… maar zijn te vertalen als:

- Het volk wil het regime omverwerpen!
- Als het volk honger krijgt, zal het zijn heersers opeten!
- Onze oorlog is een klassenoorlog!
- Weg met de heerschappij van het leger!
- Wij zijn de komende nachtmerrie!

En natuurlijk het anarchistische symbool op muren, banken en overheidsgebouwen.

Welke lange termijn voorbereidingen kunnen anarchisten treffen om de winst van de revolutionaire opstand te behouden en te verdedigen?

Het verspreiden van de anarchistische filosofie onder de mensen en hen laten zien hoe ze perfect kunnen leven zonder dat iemand over hen regeert.

Welke huidige of historische revolutionaire bewegingen of figuren vinden jullie het meest inspirerend voor jullie groep?

De Catalaanse revolutie van 1936, Rojava, Michael Bakoenin.

Wat heeft jullie groep naast de protestbeweging nog meer mede-georganiseerd?

Vergaderingen, publieke debatten, social media platforms, onderzoek en scholing en onderwijs.

Wat voor soort acties zouden jullie aan anarchisten in andere delen van de wereld willen voorstellen om solidariteit te tonen met de revolutionairen in Libanon?

Om eerlijk te zijn, een beetje fondsenwerving zou geweldig zijn.

Wat is jullie standpunt, als anarchisten in het Midden-Oosten, ten aanzien van het zogenaamde 'Vredesplan' van Trump voor de regio?

Wij zijn de komende nachtmerrie!

We zijn solidair met alle onderdrukte individuen en groepen. Daarom moet het Palestijnse volk worden bevrijd van de onderdrukking van Israël.

door Abolition Media Worldwide

vertaling: Mollie Steimer

Bron

Dit artikel is op 6 februari gepubliceerd op amwenglish.com: 'Interview with Kafeh, Anarchist Movement in Lebanon'. Daarna heeft onder andere enoughisenough14.org het overgenomen. Beide websites documenteren wat er overal aan revolutionaire strijd plaatsvindt.

Ecologie in Rojava

Een kritische vorm van weerstand

De Democratische Federatie van Noord-Syrië, bekend als Rojava, is een staatloze regio die bezig is met een revolutie gebaseerd op vrouwenbevrijding, directe democratie en sociale ecologie. De regio wordt constant bedreigd en aangevallen door de Turkse staat en daarom moet er gevochten blijven worden voor het voortbestaan van Rojava en diens waarden. Terwijl de Volksbeschermingseenheden (YPG) en Vrouwenbeschermingseenheden (YPJ) Rojava verdedigen, werkt de bevolking in Rojava aan een gemeenschap waarin mensen van verschillende etnische en culturele achtergrond welkom zijn, vrouwen bevrijd zijn van onderdrukkende sociale en politieke structuren en waarin respect voor ecosystemen alle activiteiten doordringt.

De dominante machten weten dat als de ecologische omstandigheden verslechteren de revolutie afzwakt

Sociale ecologie

Voor Rojava is de gezondheid van het milieu van integraal belang voor het succes van de revolutie. Het concept sociale ecologie, dat vooral door Murray Bookchin is uitgewerkt, inspireerde Rojava's nadruk op ecologische bescherming. Sociale ecologie is gebaseerd op het geloof dat onze ecologische problemen voortkomen uit sociale onrechtvaardigheid.[1] De ecologische crisis waarin we ons bevinden kan niet worden opgelost zonder tegelijkertijd economische, etnische, gender- en culturele conflicten aan te pakken. Om de nog altijd aanwezige problemen met ongelijkheid en overheersing te overstijgen, moeten we niet alleen de systemen in onze samenleving, maar ook onze individuele relaties en de omringende ecosystemen opnieuw overwegen en veranderen. De noodzaak voor een verandering in onze manier van denken, weg van hiërarchie en overheersing, richting samenwerking en respect voor elkaars benodigdheden, is een centraal onderdeel van sociale ecologie en de waarden van de revolutie in Rojava. Het is essentieel om onze ecologische problemen op te lossen en de structuren – zoals de staat en bedrijven – aan te pakken die het geloof in stand houden dat overheersing de enige optie is.

Het belang van sociale ecologie voor Rojava

Rojava is deel van de Vruchtbare Halvemaan, wat betekent dat het land tot het vruchtbaarste gedeelte van de regio behoort. Ooit was het gebied rijk aan dier- en plantensoorten en bossen. Tegenwoordig zijn er in de regio bijna geen bossen meer te vinden en staat de grond op het punt alle voedingstoffen kwijt te raken. De onderdrukking door de Turkse staat en het Ba'athregime [de partij van Assad – red.] gecombineerd met de gevolgen van de klimaatcrisis hebben de ecologische omstandigheden in Rojava verergerd. Het Ba'athregime heeft bijna vijftig jaar lang de mensen in Noordoost-Syrië verboden andere gewassen dan graan, klaver, kikkererwten en linzen te verbouwen. De gedwongen teelt van monoculturen heeft de kwaliteit van de grond verminderd waardoor het moeilijker is geworden andere gewassen te verbouwen.

Daarnaast is wateraanvoer een belangrijk probleem voor Rojava door de seizoensgebonden regenval en een verminderde stroom van de Eufraat door de manipulatie door de Turkse staat met de Ataturkdam. Omdat watertekorten door klimaatverandering de regio al bedreigen, zorgt de toegenomen druk van de Turkse staat er voor dat water een voornaam probleem is voor Rojava.

Bovendien zijn de regio en de mensen die er wonen in het verleden uitgebuit en onderdrukt door Europese koloniale en imperialistische machten die altijd al en nog steeds vooral geïnteresseerd zijn in economische winsten, door de regio te controleren en door samenwerking met de onderdrukkende machten in de regio, zoals de Turkse staat. De olie in Noordoost-Syrië betekent dat veel staten en bedrijven de regio willen controleren en er gebruik van willen maken om winst te maken. De onderdrukking van Rojava door Europese staten, het Ba'athregime en de Turkse staat zijn een reflectie van het feit dat kapitaal en economische belangen belangrijker zijn dan mondiale gelijkheid en rechtvaardigheid. Sociale ecologie is relevant voor Rojava omdat de problemen waar Rojava mee te maken heeft gebaseerd zijn op etniciteit en het geloof dat overheersende macht vóór de belangen van het volk komen. In Rojava wordt erkend dat, om een betere samenleving te bouwen die niet in strijd is met de omgeving, zij niet alleen vrij moet zijn van dreigingen van buitenaf, maar dat ook de cultuur binnen de gemeenschap moet draaien om herstel en samenwerking.

Ecologie, autonomie en verzet

Het creëren van een samenleving waarin het welzijn van het milieu voorrang krijgt is voor Rojava een vorm van verzet. De mensen in Noordoost-Syrië zijn eeuwenlang onderdrukt en, zoals eerder gezegd, deze onderdrukking gaat vaak samen met en komt neer op verslechtering van het milieu. Als Rojava wil kunnen blijven bestaan, moeten de mensen niet alleen zichzelf verdedigen maar ook kunnen leven zonder afhankelijk te zijn van andere gebieden.

De economische sancties die door de Turkse staat tegen Rojava zijn ingevoerd, gecombineerd met watercontrole in het gebied, en het tegengaan van een diverse teelt van gewassen, maken het voor Rojava zeer lastig om zelfvoorzienend te zijn. De dominante machten die Rojava willen beheersen en de revolutie willen stoppen, weten dat als de ecologische omstandigheden verslechteren, de revolutie afzwakt.

Bovendien leidt ecologische vernietiging tot meer afhankelijkheid van de staat en bedrijven, waardoor staatscontrole toeneemt en de mogelijkheid voor mensen om zichzelf autonoom te organiseren afneemt. Toen het Ba'athregime het verbod op het verbouwen van bepaalde gewassen invoerde, dwong het het volk van Rojava meer afhankelijk te zijn van industriële landbouw en gecentraliseerde voedselsystemen, waardoor de staat meer macht kreeg.

In Rojava is de nadruk op een manier van leven die niet de gezondheid van ecosystemen aantast van vitaal belang voor de revolutie. Door hun eigen voedsel te verbouwen en het milieu niet uit te buiten, worden de gemeenschappen in Rojava meer autonoom en bestendig. Door samen te leven met de omringende ecosystemen in plaats van zich erboven te stellen, laten ze deze bloeien, wat Rojava tegelijkertijd kan helpen bij het nastreven van een succesvolle revolutie.

'Maak Rojava Weer Groen' en de Internationalistische Commune

Hoewel sociale ecologie onderdeel is van de visie voor Rojava, is deze visie niet altijd in de praktijk gebracht. In 2018 is een groep internationalisten in de Internationalistische Commune van Rojava de campagne 'Maak Rojava Weer Groen' (Make Rojava Green Again) begonnen met als doel het ondersteunen van de vorming van een ecologisch bewuste samenleving.[2]

De Internationalistische Commune is een aantal jaar geleden opgericht om een formele manier in het leven te roepen waarmee internationalisten konden meedoen aan de revolutie. De oprichting van de Commune maakte het voor mensen van over de hele wereld mogelijk om naar Rojava te komen, over de revolutie te leren, bij te dragen en kennis erover te verspreiden. Zoals eerder vermeld zien veel mensen in Rojava er niet alleen de noodzaak van in dat de structuren van de samenleving lokale en mondiale ecosystemen ondersteunen en dat mensen samenwerken, maar ook dat de individuele manier van denken van mensen moet veranderen. Wanneer internationalisten naar Rojava komen, wonen zij de Internationalistische Academie bij, die ze leert over sociale ecologie,

radicale democratie en vrouwenbevrijding. Internationalisten leren in de academie niet alleen over de geschiedenis van de revolutie en de waarden erachter, maar ook praktische vaardigheden voor het leven in de Commune. Het onderwijs van internationalisten is belangrijk omdat het volledig is en een andere manier van leven aanleert. Het feit dat het onderwijs alle vlakken van het leven omvat, betekent dat studenten een directe aansluiting kunnen vinden bij de lessen en deze kunnen toepassen.

De Internationalistische Commune is samen met het Comité voor Natuurlijke Reserves en het Comité voor Ecologie een campagne begonnen met drie onderdelen: onderwijs, praktische werken en mondiale solidariteit. Zoals gezegd, onderwijs over ecologie en het belang daarvan is cruciaal voor de opbouw van Rojava. Deze vorm van onderwijs strekt zich uit buiten de Internationalistische Commune tot jeugdcentra, scholen en communes door heel Rojava.

Een van de recente praktische projecten is de bosbouw rond de Academie. 7200 vierkante meter grond zal worden beplant met eiken en notenbomen en geïrrigeerd worden met grijs water (afvalwater van huishoudens). Aangezien water niet overvloedig is in Rojava is afvalwater zeer belangrijk. Grijs water – water van douches en de gootsteen – en zwart water – water uit het toilet – worden behandeld en gereinigd. Grijs water kan onmiddellijk worden gebruikt voor irrigatie, terwijl de mogelijkheid om zwart water te recyclen om het te kunnen gebruiken als mest nog moet worden ontwikkeld.

Het laatste onderdeel van de Maak Rojava Weer Groen-campagne is de oprichting van een mondiaal solidariteitsnetwerk. De mensen in de Commune willen hun ervaringen delen met belangstellende bondgenoten over de hele wereld zodat zij kunnen deelnemen aan de revolutie of deze van veraf kunnen steunen.

Coöperatieve economie, radicale democratie en zorgcultuur zoveel mogelijk opbouwen in plaats van te wachten op het juiste moment

Bovendien maakt communaal leven voor delen van Rojava zoals de Internationalistische Commune het voor mensen mogelijk op een persoonlijk niveau te groeien en te reflecteren op hoe zij met anderen omgaan. Het bijwonen van de Internationalistische Academie maakt het voor studenten mogelijk als een kleine groep kameraden te leven, werken en leren en uit te vogelen hoe zij in alles samen kunnen werken terwijl zij conflicten kunnen aanpakken in plaats van ze te negeren. Ik geloof dat veel sociale bewegingen en radicalen in Europa kunnen leren van Rojava: terwijl we moeten samenwerken, kunnen we onenigheden hebben en onze verschillen aanpakken zonder ons te verdelen. Het feit dat Rojava bestaat als een levend bewijs voor een andere manier van leven is tenslotte extreem krachtig en inspirerend. We moeten de revolutionairen in Rojava ondersteunen en van hen leren en reflecteren op hoe we de dingen uit deze buitengewone gemeenschap kunnen toepassen in onze eigen ruimtes.

door Andi

---

vertaling: Tijn 't Hen

Wat betekent dit voor de rest van ons?

Hoewel de meesten van ons niet fysiek bij de revolutie in Rojava kunnen zijn, kunnen we nog altijd veel van de mensen in Rojava leren en de waarden uit de revolutie in onze eigen gemeenschappen toepassen. Het idee dat we de samenleving die we willen, kunnen gaan bouwen, ook als we nog niet volledig bevrijd zijn, is cruciaal. We moeten de structuren voor een coöperatieve economie, radicale democratie en een zorgcultuur zoveel mogelijk opbouwen in plaats van te wachten op het juiste moment. Net als in Rojava moeten we denken over hoe we onze gemeenschappen meer zelfvoorzienend en autonoom kunnen maken en onze afhankelijkheid van structuren als grote bedrijven en de staat kunnen verminderen.

Steunen

https://makerojavagreenagain.org

Noten

1 M. Bookchin, 'What is social ecology?', *Institute for Social Ecology* (1986) op: social-ecology.org.

2 Internationalist Commune, *Make Rojava green again. Building an ecological society* (Londen 2018).

Verder lezen

Nergis Botan, 'Revolutionary developments in agriculture and livestock in Rojava' (2014) op: mesopotamia.coop.